

Regionalne Centrum Analiz Strategicznych  
Wydział Planowania Strategicznego i Przestrzennego  
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego

**TERYTORYALIZACJA W KONTEKŚCIE  
KRAJOWEJ STRATEGII ROZWOJU  
REGIONALNEGO**

UJĘCIE REGIONALNE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

KATOWICE, PAŹDZIERNIK 2012

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego  
Wydział Planowania Strategicznego i Przestrzennego  
**Regionalne Centrum Analiz Strategicznych**

Autor: Anna Ślązok

Kontakt:

tel.: 32 20 78 679; e-mail: [rcas@slaskie.pl](mailto:rcas@slaskie.pl)

ul. Ligonia 46; 40-037 Katowice;

## Spis treści

|  |           |
|--|-----------|
| <b>Wstęp</b> .....   | <b>3</b>  |
| <b>1. OBSZARY KONKURENCYJNOŚCIOWE</b> .....  | <b>4</b>  |
| A. Metodologia analizy .....   | 4         |
| B. Ośrodek wojewódzki i ośrodki subregionalne.....   | 5         |
| C. Lokalne centra rozwoju .....  | 8         |
| <b>2. OBSZARY SPÓJNOŚCIOWE</b> .....   | <b>12</b> |
| A. Metodologia analizy .....   | 12        |
| B. Obszary wzmacniania spójności w układzie regionalnym .....  | 15        |
| C. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze..... | 19        |
| D. Obszary problemowe w ujęciu tematycznym.....  | 32        |
| E. Obszary skrajnie peryferyjne.....   | 44        |
| F. Tereny przygraniczne .....  | 46        |
| <b>Spis map</b> .....  | <b>47</b> |
| <b>Spis tabel</b> .....  | <b>48</b> |
| <b>Załącznik I. Gminy w województwie śląskim (podział administracyjny)</b> .....                                       | <b>49</b> |
| <b>Załącznik II. Powiaty w województwie śląskim (podział administracyjny)</b> .....                                    | <b>50</b> |
| <b>Załącznik III. Podregiony w województwie śląskim (podział zgodny z metodologią GUS – NTS3)</b> .....                | <b>51</b> |

## Wstęp

Przyjęta 13 lipca 2010 r. przez Radę Ministrów „Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020” przedstawia nowe podejście do planowania rozwoju regionalnego. Dużego znaczenia z punktu widzenia realizacji założeń dokumentu nabiera tzw. terytorializacja. W dokumencie wskazano na obszary strategicznej interwencji oraz obszary problemowe, których wyznaczenie na poziomie regionalnym leży w gestii władz samorządowych.

W niniejszym opracowaniu podjęto próbę przetransponowania na poziom województwa założeń Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego w zakresie delimitacji przestrzennej. W ramach prowadzonych analiz zostały wyznaczone „obszary strategicznej interwencji” tzw. „konkurencyjnościowe” oraz „spójnościowe”, inaczej „obszary problemowe”.

W ramach „obszarów konkurencyjnościowych” zostały wyznaczone ośrodki wzrostu (wojewódzki, subregionalne oraz lokalne centra rozwoju). Wyznaczenie tych obszarów jest istotne z punktu widzenia realizacji celu 1. Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, tj. „Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów”.

W ramach „obszarów spójnościowych” została podjęta próba wydzielenia:

1. Obszarów wzmocnienia spójności, czyli obszarów o najniższym społeczno-gospodarczym poziomie rozwoju;
2. Obszarów tracących swoje funkcje, czyli wymagających szybkich działań restrukturyzacyjnych i rewitalizacyjnych;
3. Obszarów problemowych w ujęciu tematycznym;
4. Obszarów o niskiej dostępności transportowej;
5. Terenów przygranicznych wymagających wsparcia w ramach polityki transgranicznej.

Wyznaczenie tych obszarów jest istotne z punktu widzenia realizacji celu 2. Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, tj. „Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych”.

Niniejszy materiał stanowi wstęp do dalszych prac i analiz służących zdefiniowaniu strategicznych obszarów interwencji, uwzględniających wyniki ocen jakościowych uzyskanych w trakcie warsztatów organizowanych w subregionach.

*Wykaz gmin, powiatów oraz podregionów w województwie śląskim został umieszczony na mapach w załącznikach I-III do niniejszego opracowania.*

# 1. OBSZARY KONKURENCYJNOŚCIOWE

## A. Metodologia analizy

W niniejszym rozdziale zostały wyznaczone obszary konkurencyjne: ośrodek wojewódzki, ośrodki subregionalne oraz lokalne centra rozwoju.

Wyznaczenie ośrodka wojewódzkiego i ośrodków subregionalnych oparto na analizie dostępnych opracowań i studiów literatury. W szczególności dokonano przeglądu dokumentów na poziomie regionalnym:

- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego,

oraz dokumentów na poziomie krajowym:

- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020,
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

Potencjalne lokalne centra rozwoju zostały wyznaczone w powiatach ziemskich na podstawie dwóch analiz: analizy strumienia powiązań gospodarczo-przestrzennych<sup>1</sup> oraz analizy dojazdów do szkół ponadgimnazjalnych<sup>2</sup>. W każdym powiecie ziemskim wyodrębniono gminę/gminy, która posiada największy odsetek powiązań (skierowanych do gminy) spośród wszystkich gmin tego powiatu. W analizie nie ujęto miast, które na wcześniejszych etapach analizy zostały wskazane jako ośrodek wojewódzki lub ośrodki subregionalne. Przy określeniu odsetka powiązań został wykorzystany poniższy wzór.

$$\text{odsetek powiązań} = \frac{\text{liczba powiązań do danej gminy}}{\text{suma powiązań do wszystkich gmin powiatu}} \times 100\%$$

---

<sup>1</sup> Analiza na podstawie danych Izby Skarbowej w Katowicach

<sup>2</sup> Analiza na podstawie danych Kuratorium Oświaty w Katowicach

## B. Ośrodek wojewódzki i ośrodki subregionalne

Zgodnie z zapisami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego budowa konkurencyjności regionu powinna odbywać się w szczególności w ośrodku wojewódzkim oraz w wyznaczonych ośrodkach subregionalnych.

W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020” wyznaczono cztery obszary polityki rozwoju, które pozwalają na określenie tych ośrodków.

**Ośrodek wojewódzki** obejmuje obszar Aglomeracji Górnośląskiej, w skład której wchodzi miasta: Katowice, Bytom, Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jaworzno, Mysłowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Zabrze. Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego obszar ten docelowo ma obejmować także: Tarnowskie Góry, Pyskowice, Radzionków, Knurów, Wojkowice, Łaziska Górne, Mikołów, Będzin, Czeladź i Sławków.<sup>3</sup>

Agglomeracja Górnośląska to ośrodek o charakterze policentrycznym organizujący usługi publiczne o zasięgu europejskim i krajowym. Jest ośrodkiem skupiającym nowoczesną i innowacyjną gospodarkę z dużą liczbą przedsiębiorstw, która zapewnia wysoką pozycję konkurencyjną regionu w skali krajowej i globalnej.

W strukturze województwa śląskiego, jako ośrodki subregionalne zdefiniowano:

- Ośrodek Częstochowski (miasto Częstochowa i docelowo Blachownia);
- Ośrodek Bielski (miasto Bielsko-Biała i docelowo Czechowice-Dziedzice);
- Ośrodek Rybnicki (miasta Rybnik, Jastrzębie Zdrój i Żory oraz Rydułtowy, Pszów, Radlin, Wodzisław Śląski).<sup>4</sup>

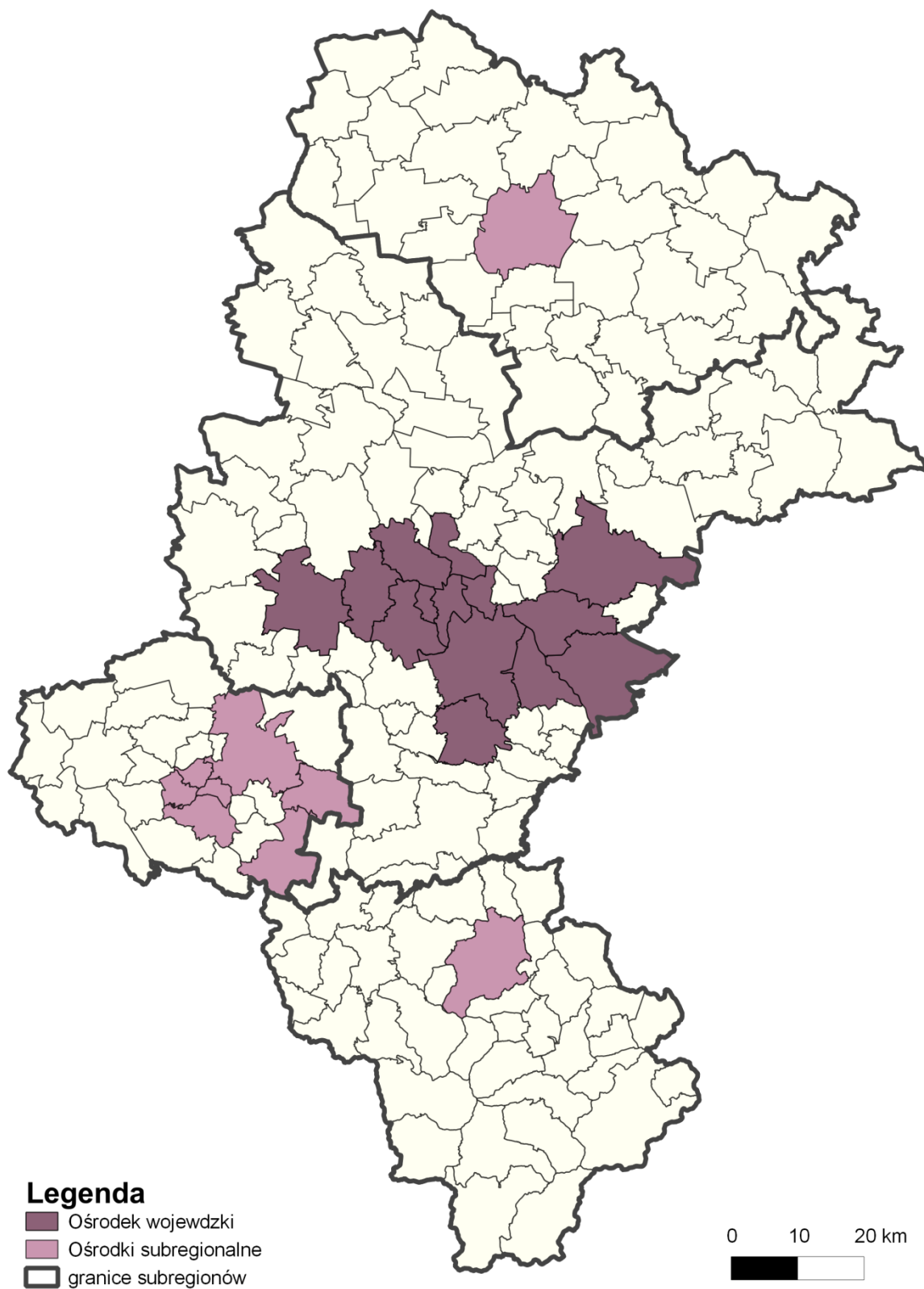
Są to ośrodki organizacji usług publicznych o znaczeniu regionalnym i krajowym. Rozwijane są w nich funkcje edukacyjne i kulturowe. Tereny te charakteryzują się wysoko rozwiniętą przedsiębiorczością, w tym siecią małych i średnich przedsiębiorstw o profilu usługowym i wytwórczym, oraz nowoczesną strukturą gospodarczą. Są biegunami wzrostu w skali województwa w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego.

---

<sup>3</sup> Delimitacja aglomeracji na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa. Weryfikacja rdzenia i funkcjonalnych granic aglomeracji wymaga osobnego opracowania.

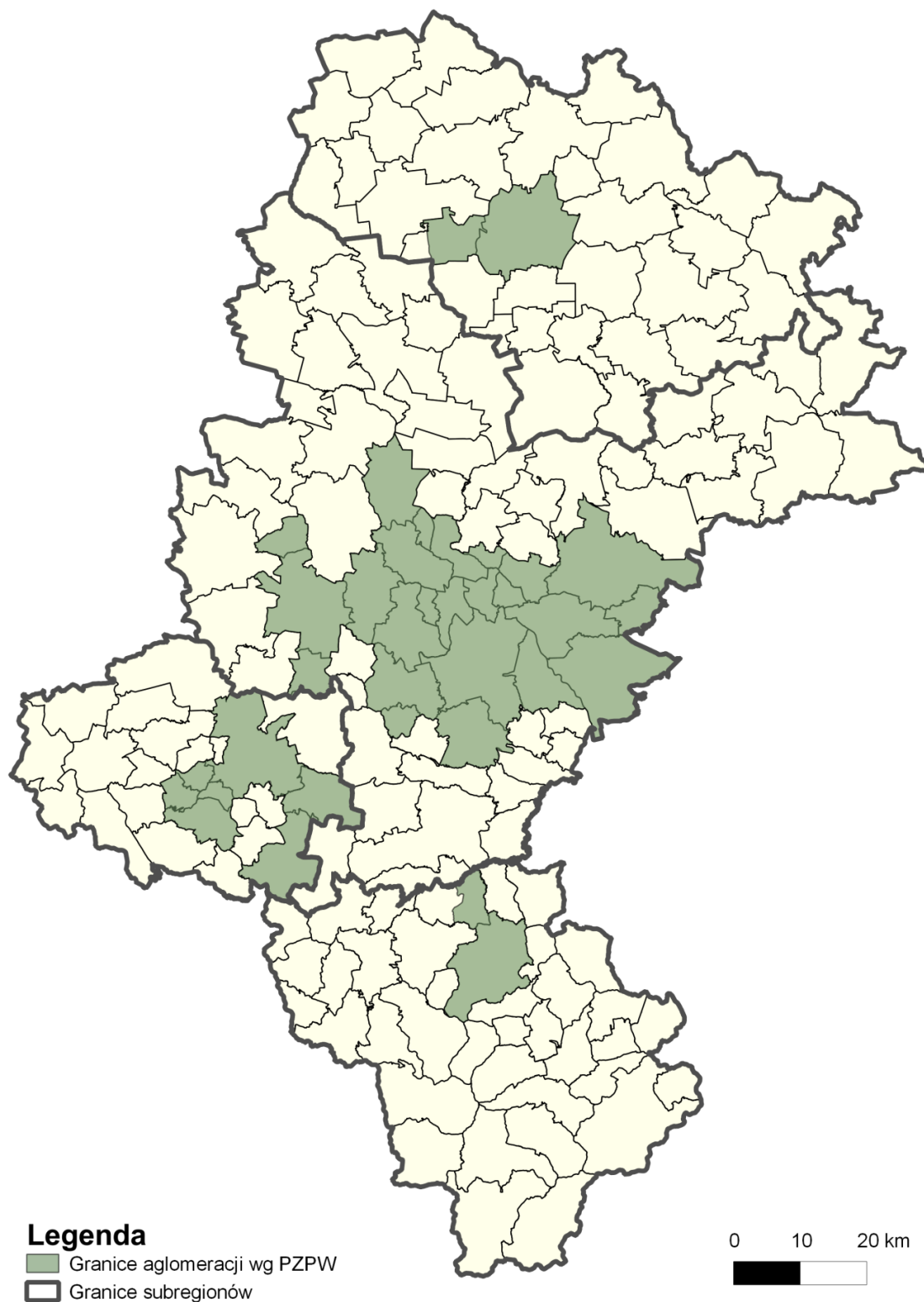
<sup>4</sup> j.w.

Mapa 1. Ośrodek wojewódzki i ośrodki subregionalne w województwie śląskim (stan obecny).



Źródło: opracowanie własne

Mapa 2. Granice aglomeracji w województwie śląskim (stan docelowy w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa).<sup>5</sup>



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PZPW.

<sup>5</sup> Analiza delimitacji weryfikująca obszar aglomeracji powinna stanowić osobne opracowanie.



### C. Lokalne centra rozwoju

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego sugeruje zwiększenie aktywności i podniesienie poziomu rozwoju regionu w tym na terenach wiejskich położonych z dala od ośrodków wojewódzkich i subregionalnych. Rozprzestrzenianie procesów rozwojowych na obszarach wiejskich powinno mieć charakter regionalny i lokalny. Jednym z narzędzi pełniejszego wykorzystania zasobów endogenicznych tych terenów jest wyznaczenie i wsparcie tzw. lokalnych centrów rozwoju.

Zgodnie z metodologią przedstawioną w punkcie A. niniejszego rozdziału wyznaczono lokalne centra rozwoju w województwie śląskim. Ich zestawienie zostało umieszczone w tabeli poniżej.

Tab. 1. Lokalne centra rozwoju w powiatach ziemskich województwa śląskiego.

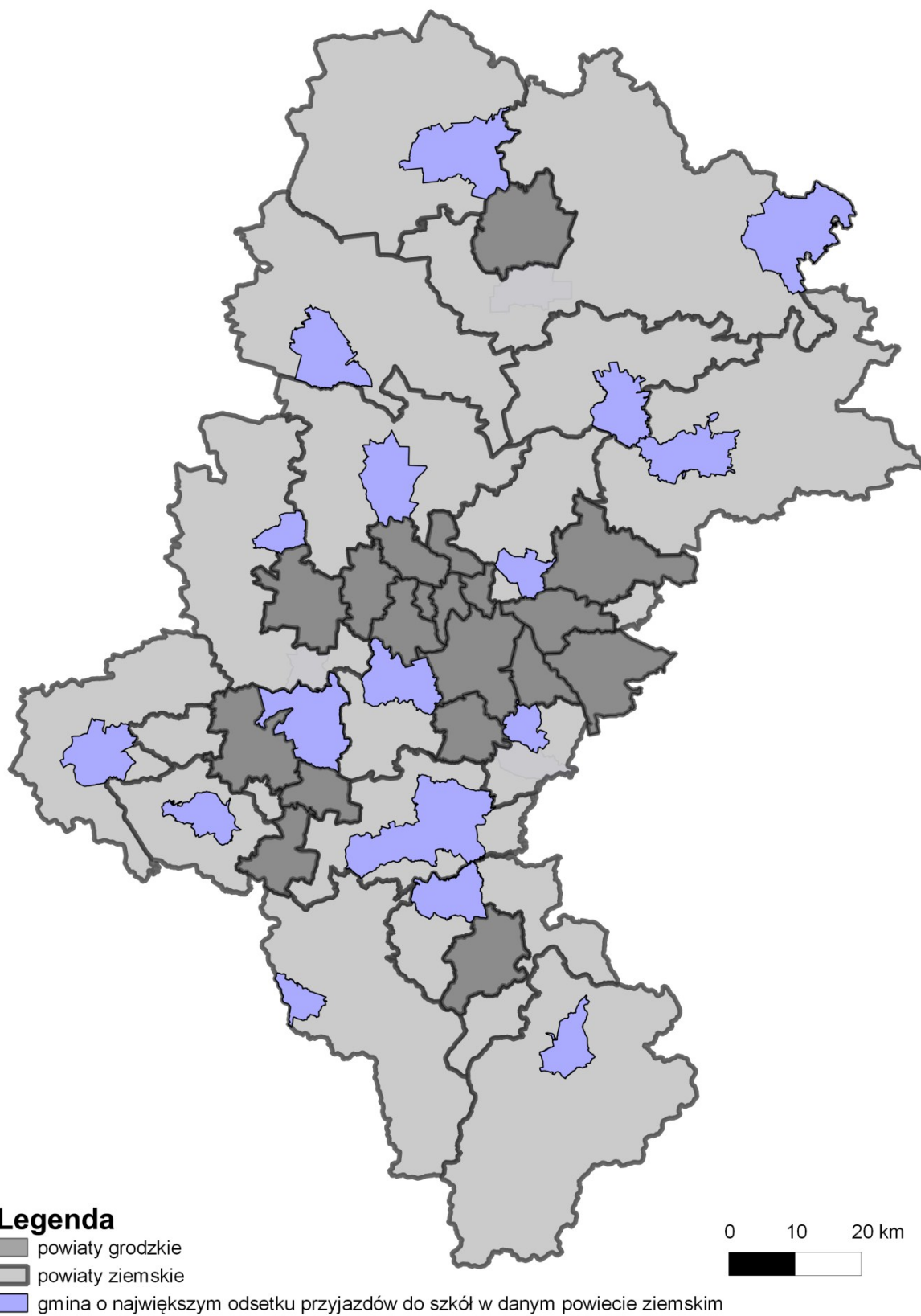
| Powiaty ziemskie        | Potencjalne lokalne centra rozwoju na terenie powiatów |
|-------------------------|--|
| Powiat będziński        | Będzin   |
| Powiat bielski          | Czechowice – Dziedzice                                 |
| Powiat bieruńsko-lędzki | Bieruń, Łędziny  |
| Powiat cieszyński       | Cieszyn  |
| Powiat częstochowski    | Poczesna, Koniecpol                                    |
| Powiat gliwicki         | Knurów, Pyskowice                                      |
| Powiat kłobucki         | Kłobuck  |
| Powiat lubliniecki      | Lubliniec  |
| Powiat mikołowski       | Mikołów  |
| Powiat myszkowski       | Myszków  |
| Powiat pszczyński       | Pszczyna   |
| Powiat raciborski       | Racibórz   |
| Powiat rybnicki         | Czerwionka - Leszczyny                                 |
| Powiat tarnogórski      | Tarnowskie Góry  |
| Powiat wodzisławski     | Wodzisław Śląski                                       |
| Powiat zawierciański    | Zawiercie  |
| Powiat żywiecki         | Żywiec   |

Źródło: opracowanie własne

Ośrodki te skupiają funkcje i usługi dla ludności: edukacyjne, zdrowotne, związane z bezpieczeństwem, gospodarcze, administracyjne i kulturalne.

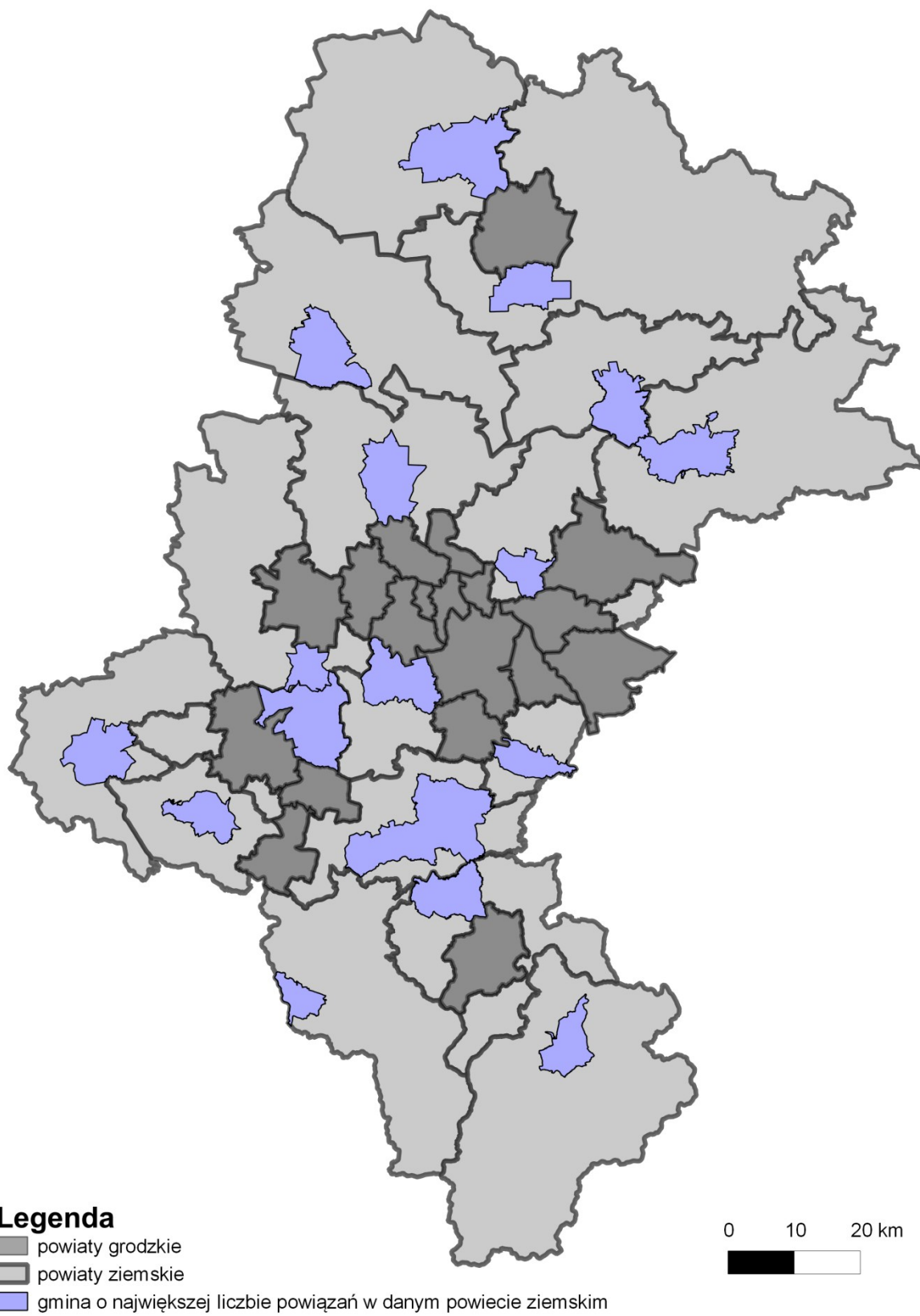
Gminy, które stanowią zgodnie z niniejszą analizą lokalne centra rozwoju, a graniczą bezpośrednio z Aglomeracją, stanowią naturalny obszar aglomeracji. Nie mniej jednak tego typu rozstrzygnięcia podjęte zostaną w oparciu o dalszą, szczegółową analizę dotyczącą delimitacji aglomeracji.

Mapa 3. Lokalne centra rozwoju wyznaczone na podstawie dojazdów do szkół ponadgimnazjalnych w województwie śląskim w roku szkolnym 2011/2012 r.



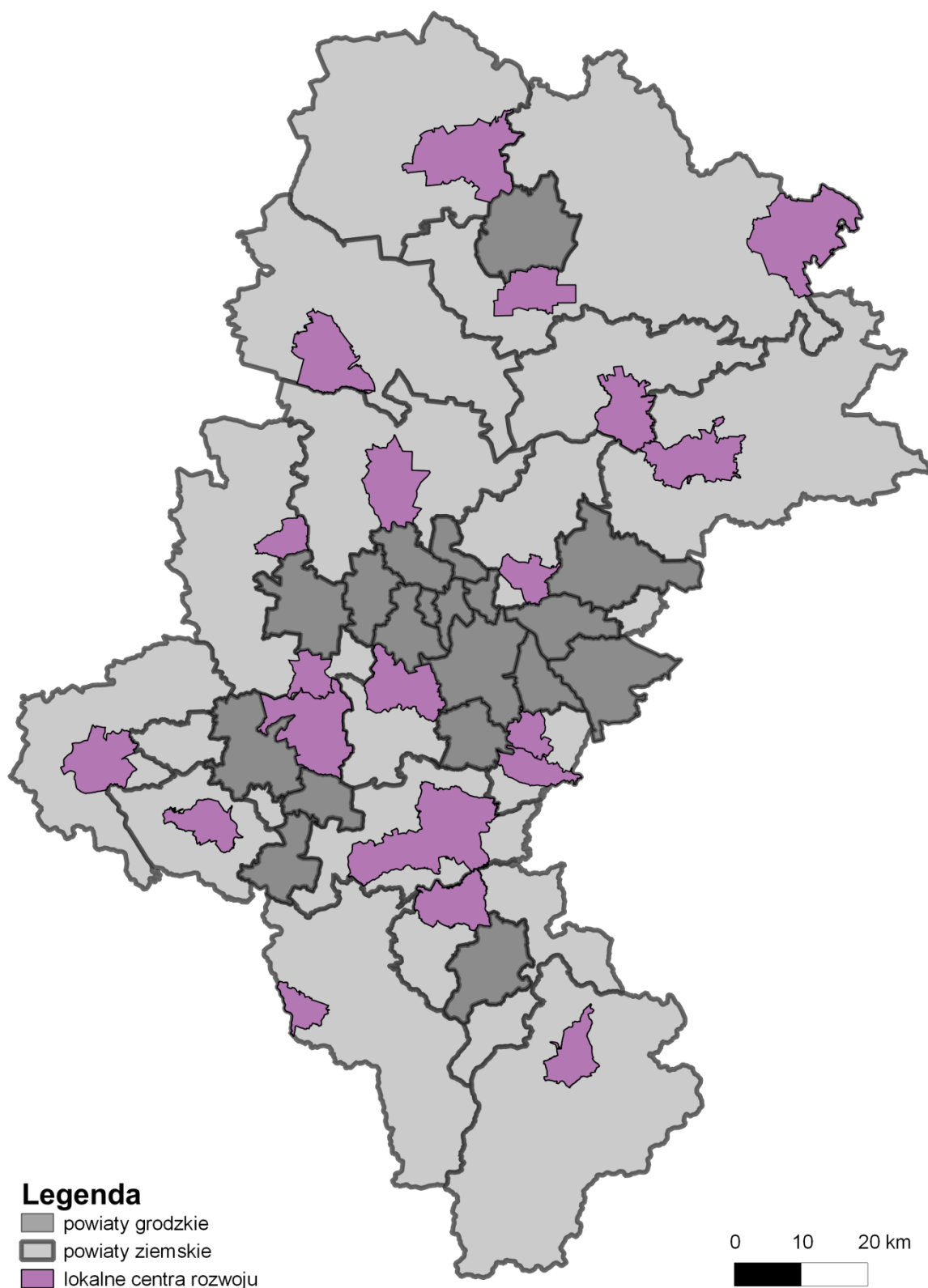
Źródło: opracowanie własne

Mapa 4. Lokalne centra rozwoju wyznaczone na podstawie powiązań gospodarczo-przestrzennych w województwie śląskim w 2010 r.



Źródło: opracowanie własne

Mapa 5. Lokalne centra rozwoju wyznaczone na podstawie dojazdów do szkół ponadgimnazjalnych oraz powiązań gospodarczo-przestrzennych w województwie śląskim.



Źródło: opracowanie własne

## 2. OBSZARY SPÓJNOŚCIOWE

### A. Metodologia analizy

Dla obszarów spójnościowych, inaczej problemowych (tj. wzmacniania spójności, obszarów tracących swoje funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszarów problemowych w ujęciu tematycznym) wybrano wskaźniki opisujące rzeczywistość społeczno-gospodarczą charakterystyczną dla danego obszaru. Źródłem wskaźników były dane Głównego Urzędu Statystycznego oraz dane Izby Skarbowej w Katowicach. Na podstawie wybranych wskaźników zostały przeprowadzone obliczenia mające na celu wyznaczenie wskaźników syntetycznych. Na tej podstawie wydzielono najsłabsze obszary tj. obszary charakteryzujące się najniższymi wartościami wskaźników syntetycznych.

W pierwszej kolejności została zweryfikowana lista wskaźników wybranych do analizy. Dla zebranych zmiennych zostały obliczone wskaźniki korelacji. Zabieg ten pozwolił ustalić, czy wybrane zmienne wykazują nadmierne skorelowanie z innymi, tj. stanowią nośnik podobnej informacji. Wskaźniki o nadmiernym (bardzo mocnym) skorelowaniu zostały pominięte w analizie.

Obliczenia dotyczące obszarów wzmacniania spójności i obszarów tracących swoje funkcje zostały przeprowadzone na dwóch płaszczyznach. Zostały wyznaczone wskaźniki dla tendencji w ostatnich latach<sup>6</sup> oraz na to nałożone wyniki z roku 2010. W celu obliczenia tendencji w czasie zostało obliczone średniokresowe tempo zmian wykorzystujące formułę średniej geometrycznej indeksów łańcuchowych. Wyjątkiem była analiza przyrostu rzeczywistego, w przypadku którego, ze względu na brak technicznych możliwości zastosowania formuły średniej geometrycznej (przyjmowanie przez wskaźnik wartości ujemnych), obliczeniom poddano wartość współczynnika obliczonego poprzez podzielenie kumulowanej wartości przyrostu rzeczywistego w analizowanych latach do średniej wartości ilości mieszkańców w tych latach.

W przypadku analizy obszarów problemowych w ujęciu tematycznym analiza dotyczyła tylko roku 2010.

Analiza wskaźnikowa obszarów problemowych została przeprowadzona osobno dla tendencji w latach 2002-2010<sup>7</sup> i osobno dla roku 2010 przy użyciu metody porządkowania liniowego tzw. wskaźnika syntetycznego J. Perkala. W drugim etapie obliczeń wyniki uzupełniono o analizy obejmujące unitaryzację zmiennych.

#### Wskaźnik syntetyczny J. Perkala

Wskaźnik syntetyczny J. Perkala jest jedną z procedur porządkowania liniowego danych. Wyznaczenie wartości wskaźnika dla poszczególnych jednostek składa się z dwóch etapów: standaryzacja danych i obliczenie wskaźnika.

---

<sup>6</sup> Okres analizy danych historycznych był uzależniony od dostępności danych, jednak maksymalnie obejmował lata 2002-2010.

<sup>7</sup> Podano maksymalny czasookres analizy. Lata analizy mogą się różnić w zależności od dostępności danych.

#### a) Standaryzacja danych

W pierwszym etapie analizy dokonywana jest standaryzacja danych. Wynika to z faktu, że większość przypadków cechy podawanych jest w różnych jednostkach pomiarowych i wymaga ujednoczenia. Standaryzacja została przeprowadzona wg niżej podanych wzorów.

Stymulanty:

$$y_{ij} = \frac{x_{ij} - \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_{ij}}{\sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_{ij} - \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_{ij})^2}}$$

Destymulanty:

$$y_{ij} = \frac{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_{ij} - x_{ij}}{\sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_{ij} - \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_{ij})^2}}$$

$i = 1, 2, \dots, n$

$x_{ij}$  – wartość dla j-tej cechy i i-tego obiektu

$y_{ij}$  - standaryzowana wielkość j-tej cechy dla i-tego obiektu

#### b) Obliczenia wskaźnika syntetycznego

Na podstawie znormalizowanych danych dla każdej jednostki przestrzennej obliczona została średnia arytmetyczna obrazująca wartość wskaźnika. Obliczone wskaźniki były podstawą dalszego grupowania jednostek przestrzennych.

$$W = \frac{1}{p} \sum_{i=1}^p y_{ij}$$

$j = 1, 2, \dots, p$

$p$  – liczba uwzględnionych cech

$W$  – wskaźnik syntetyczny

$y_{ij}$  - standaryzowana wielkość j-tej cechy dla i-tego obiektu

#### Unitaryzacja zmiennych

Katalog jednostek wydzielonych na podstawie wskaźnika syntetycznego został dodatkowo poszerzony o wyniki z unitaryzacji zmiennych. Jest to metoda normalizacyjna prowadząca do stałego, jednostkowego zakresu zmienności cech znormalizowanych. Wartość zmiennej lub jej odległość od jednego z kresów zmienności jest dzielona przez rozstęp i przyjmuje wartości z przedziału (0;1). Unitaryzację przeprowadzono wg poniższych wzorów:

Stymulanty:

$$y_{ij} = \frac{x_{ij} - \min\{x_{ij}\}}{\max\{x_{ij}\} - \min\{x_{ij}\}}$$

Destymulanty:

$$y_{ij} = \frac{\max\{x_{ij}\} - x_{ij}}{\max\{x_{ij}\} - \min\{x_{ij}\}}$$

$x_{ij}$  – wartość dla j-tej cechy i i-tego obiektu

$\min \{ x_{ij} \}$  – wartość minimalna

$\max \{ x_{ij} \}$  – wartość maksymalna

$y_{ij}$  - standaryzowana wielkość j-tej cechy dla i-tego obiektu

Na podstawie takich danych obliczono dla każdego z powiatów/gmin po dwa wskaźniki syntetyczne (osobno dla średniego tempa zmian w latach 2002-2010 i dla roku 2010) obejmujące sumę wszystkich wartości zestandaryzowanych wybranych zmiennych. Im niższa wartość wskaźnika tym niższy poziom rozwoju danego obszaru.

## B. Obszary wzmacniania spójności w układzie regionalnym

Analiza obszarów wymagających wzmocnienia społeczno-gospodarczego i wzmocnienia działań na rzecz zmniejszenia opóźnień rozwojowych, została przeprowadzona w dwóch warstwach:

- Analiza produktu krajowego brutto na poziomie podregionów<sup>8</sup>,
- Analiza wskaźników społeczno-gospodarczych na poziomie powiatów.

### Warstwa I – analiza produktu krajowego brutto na poziomie podregionów

Na tym etapie analizie poddano produkt krajowy brutto per capita (PKB per capita) za rok 2009 oraz jego średnie tempo zmian w latach 2007-2009<sup>9</sup>. Zmienne zostały zebrane dla podregionów oraz dla województwa jako całości.

Dla województwa śląskiego wartości te wynoszą odpowiednio:

- 37 761 zł – PKB per capita
- 7,2% - średnie tempo wzrostu PKB per capita w latach 2007-2009.

Biorąc pod uwagę te dwie kategorie zmiennych można wśród podregionów województwa śląskiego wydzielić trzy grupy obszarów:

1. *Stabilnego i dynamicznego wzrostu* – podregiony o najwyższej dynamice wzrostu i PKB per capita powyżej wartości dla województwa (gliwicki, katowicki i tyski);
2. *Dynamicznego wzrostu* – podregiony o dynamice wzrostu powyżej wartości dla województwa oraz niższym od wartości dla województwa poziomie PKB per capita (rybnicki i bielski);
3. *Zagrożone marginalizacją* – podregiony o niskiej dynamice wzrostu i niskiej wartości PKB per capita (częstochoowski, bytomski, sosnowiecki).

Tab. 2. Analiza PKB w podregionach województwa śląskiego w latach 2007-2009.

|  |   |   |
|--|---|---|
| Średnie tempo zmian PKB per capita w latach 2007-2009 wyższe od wartości dla województwa | <b>rybnicki<br/>bielski</b>                                 | <b>gliwicki<br/>katowicki<br/>tyski</b>                     |
| Średnie tempo zmian PKB per capita w latach 2007-2009 niższe od wartości dla województwa | <b>częstochoowski<br/>bytomski<br/>sosnowiecki</b>          | -   |
| x  | PKB per capita w 2009 r. niższe od wartości dla województwa | PKB per capita w 2009 r. wyższe od wartości dla województwa |

Źródło: opracowanie własne.

<sup>8</sup> Podregion rozumiany zgodnie z definicją Głównego Urzędu Statystycznego dla NTS3. Podział województwa śląskiego na podregiony zostały przedstawiony w załączniku III do niniejszego opracowania.

<sup>9</sup> Obliczenia na podstawie średniej geometrycznej.



## Warstwa II – analiza wskaźników społeczno-gospodarczych na poziomie powiatów

W etapie drugim, przy wykorzystaniu metodologii ujętej w punkcie A. niniejszego rozdziału, analizie poddane zostały wybrane wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, zidentyfikowane na poziomie powiatów. Do analizy zostało wytypowanych 6 wskaźników:

1. wskaźnik przyrostu rzeczywistego oraz udział przyrostu rzeczywistego w liczbie mieszkańców;
2. wskaźnik obciążenia demograficznego tj. ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym;
3. udział bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym;
4. udział pracujących w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym;
5. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto;
6. liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności.

Na podstawie dokonanych obliczeń przy wykorzystaniu miar pozycyjnych (mediany) zostały wyznaczone cztery typy obszarów:

- powiaty o wysokim poziomie i intensywnym tempie rozwoju;
- powiaty o niskim poziomie i powolnym tempie rozwoju;
- powiaty o wysokim poziomie i powolnym tempie rozwoju;
- powiaty o niskim poziomie i intensywnym tempie rozwoju.

Wysoki rozwój – cechuje powiaty osiągające wskaźnik syntetyczny w roku 2010 powyżej mediany.

Niski rozwój – cechuje powiaty osiągające wskaźnik syntetyczny w roku 2010 poniżej mediany.

Intensywny rozwój – cechuje powiaty osiągające wskaźnik syntetyczny dla tendencji w latach 2002-2010 powyżej mediany.

Powolny rozwój – cechuje powiaty osiągające wskaźnik syntetyczny dla tendencji w latach 2002-2010 poniżej mediany.

Na podstawie tak przeanalizowanych danych wyznaczono trzy grupy obszarów w województwie zgodnie z oznaczeniami poniżej:

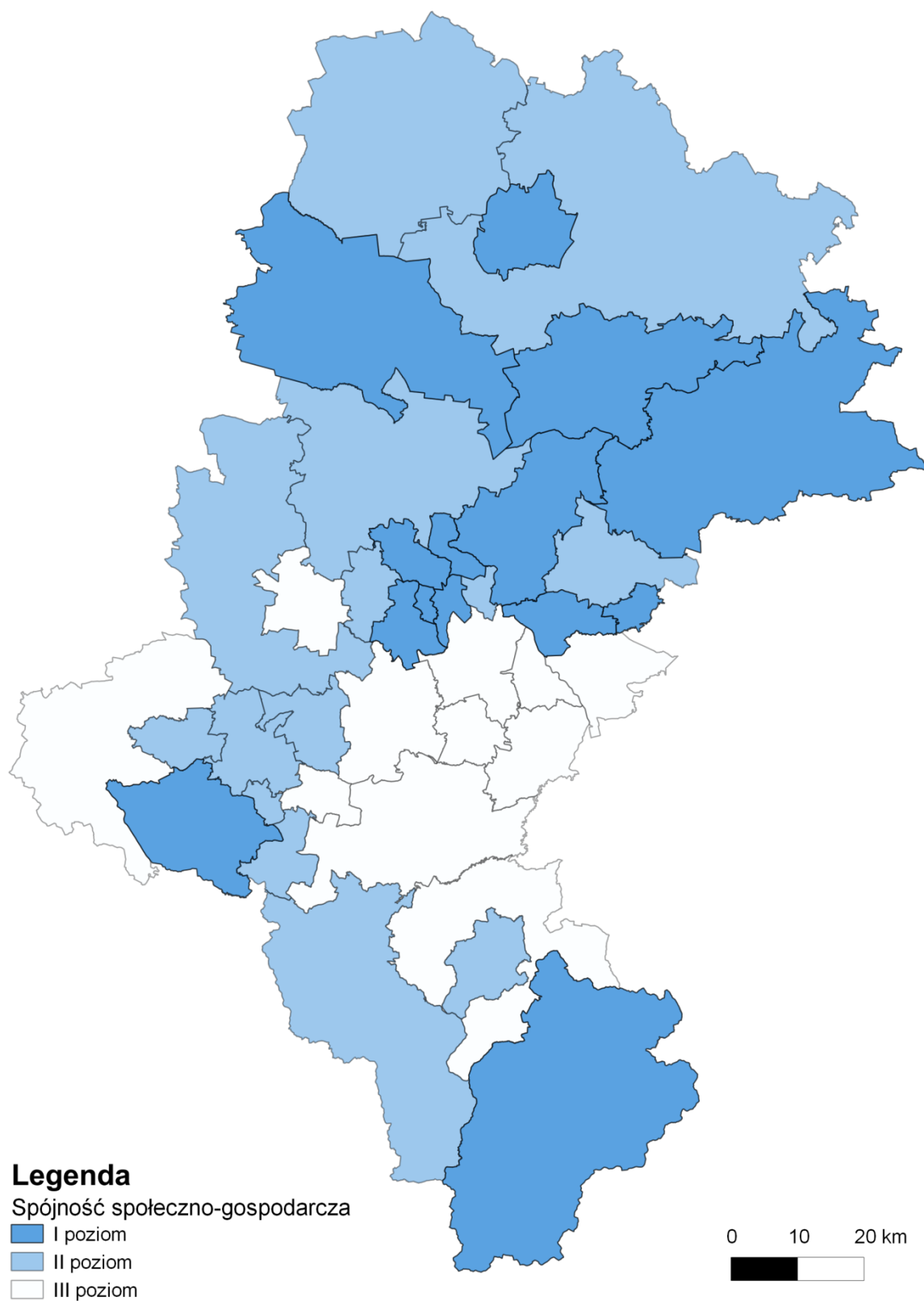
- Poziom I – powiaty o niskim poziomie i powolnym tempie rozwoju;
- Poziom II – powiaty o niskim poziomie i intensywnym tempie rozwoju lub o wysokim poziomie i powolnym tempie rozwoju;
- Poziom III – powiaty o wysokim poziomie i intensywnym tempie rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych.

Tab. 3. Powiaty o niskim poziomie rozwoju i powolnym tempie wzrostu w województwie śląskim.

|  | I poziom  |
|--|---|
| <b>Powiaty o niskim poziomie i powolnym tempie rozwoju</b> | będziński<br>lubliniecki<br>myszkowski<br>wodzisławski<br>żywiecki<br>zawierciański<br>Bytom<br>Częstochowa<br>Chorzów<br>Piekary Śląskie<br>Ruda Śląska<br>Sosnowiec<br>Świętochłowice |

Źródło: opracowanie własne

Mapa 6. Obszar problemowy: powiaty o niskim poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego w województwie śląskim.



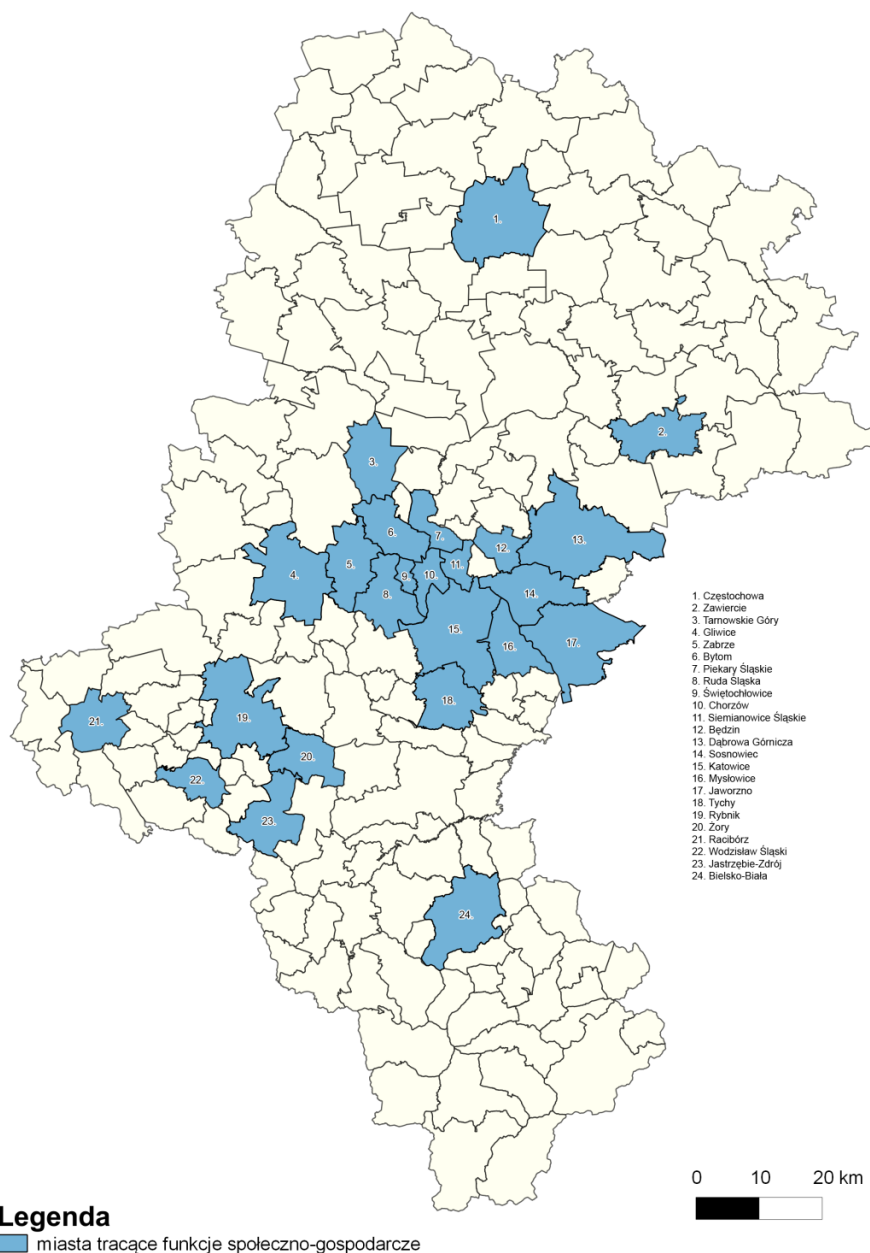
Źródło: opracowanie własne

### C. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze

Obszary wymagające rewitalizacji społeczno-gospodarczej zgodnie z zapisami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego charakteryzują się m.in. następującymi tendencjami i cechami:

- spadek liczby ludności,
- słaba dynamika miejsc pracy,
- niska przedsiębiorczość.

Mapa 7. Obszar problemowy: obszary strategicznej interwencji na rzecz restrukturyzacji i rewitalizacji miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze w województwie śląskim (zgodnie z KSRR)..



Źródło: opracowanie własne na podstawie KSRR.

Rozszerzając podejście przyjęte w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, kwestie rewitalizacji społeczno-gospodarczej potraktowano w niniejszym opracowaniu bardziej kompleksowo wskazując, iż na niski poziom rozwoju składają się:

- czynniki społeczne – wykluczenie społeczne, ubóstwo, niski poziom edukacji,
- czynniki gospodarcze – mała liczba podmiotów gospodarczych, bezrobocie, degradacja środowiska,
- czynniki mieszkaniowe – warunki życia mieszkańców.

Analizując te czynniki należy w szczególności wziąć pod uwagę następujące komponenty:

- wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia;
- wysoką stopę długotrwałego bezrobocia;
- niski poziom wykształcenia;
- wyraźny deficyt kwalifikacji i wysoki wskaźnik przerywania skolaryzacji;
- wysoki poziom przestępczości i wykroczeń;
- szczególnie wysoki stopień degradacji środowiska;
- niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej;
- wysoka liczba imigrantów, grup etnicznych i mniejszościowych lub uchodźców;
- niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego.<sup>10</sup>

Ponadto eksperci wykazują, że na niski poziom rozwoju wpływ mają także: niskie zarobki mieszkańców, uzależnienie od instytucji pomocy społecznej, czynniki demograficzne takie jak starzenie się społeczeństwa czy migracje, oraz niska aktywność wolontarystyczna.

Na podstawie takich kryteriów oceny obszarów wymagających rewitalizacji zostały wybrane wskaźniki społeczno-gospodarcze. Analizę wskaźników przeprowadzono na dwóch poziomach: powiatów i gmin. W obu przypadkach w analizie zastosowano metody wskazane w punkcie A. niniejszego rozdziału. Na podstawie uzyskanych danych w województwie wydzielono obszary za pomocą miar pozycyjnych (mediany). Obszary o najniższych wskaźnikach są w pierwszej kolejności predystynowane do wsparcia. **Zostały one na mapach oznaczone najciemniejszym kolorem.**

Na podstawie dokonanych obliczeń przy wykorzystaniu miar pozycyjnych (mediana) zostały wyznaczone trzy typy obszarów:

- Poziom I – powiaty/gminy o niskim poziomie i powolnym tempie rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych;
- Poziom II – powiaty/gminy o niskim poziomie i intensywnym tempie rozwoju lub o wysokim poziomie i powolnym tempie rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych;

---

<sup>10</sup> Źródło: „Rewitalizacja społeczna od aktywizacji do rozwoju lokalnego” Publikacja przygotowana w ramach grantu pn. Rewitalizacja społeczna – wymiana doświadczeń regionów w ramach aktywizacji społeczności lokalnej współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Opracowana na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego przez Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy w Radomiu.

- Poziom III – powiaty/gminy o wysokim poziomie i intensywnym tempie rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych.

Wysoki rozwój – cechuje odpowiednio powiaty lub gminy osiągające wskaźnik rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych w roku 2010 powyżej mediany.

Niski rozwój – cechuje odpowiednio powiaty lub gminy osiągające wskaźnik rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych w roku 2010 poniżej mediany.

Intensywny rozwój – cechuje odpowiednio powiaty lub gminy osiągające wskaźnik rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych dla tendencji w latach powyżej mediany.

Powolny rozwój – cechuje odpowiednio powiaty lub gminy osiągające wskaźnik rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych dla tendencji w latach poniżej mediany.

Zestawienie wskaźników przyjętych w analizie dla powiatów zostało przedstawione w tabeli poniżej.

Tab. 4. Lista wskaźników na poziomie powiatów przyjętych do analizy powiatów tracących swoje funkcje społeczno-gospodarcze.

| Wskaźnik   | Opis   | Charakter zmian | Źródło danych, rok analizy                           |
|--|--|-----------------|--|
| <b>Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców</b>   | Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. Dane dla miejscowości statystycznych z rejestru Regon podawane są wg: - adresu zamieszkania dla osób fizycznych z krajowym adresem zamieszkania, - adresu siedziby dla pozostałych jednostek tj. osób fizycznych z zagranicznym adresem zamieszkania, osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz jednostek lokalnych. | Stymulanta      | BDL, GUS<br>Dane za rok 2010<br>Tendencja 2002-2010  |
| <b>Wynagrodzenie brutto</b>  | Dane o wynagrodzeniach podaje się w ujęciu brutto, tj łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz od 1999 r. ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płaconymi przez ubezpieczonego pracownika. Dane o świadczeniach społecznych podaje się w ujęciu brutto, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych    | Stymulanta      | BDL, GUS<br>Dane za rok 2010<br>Tendencja 2002-2010  |
| <b>Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem</b> | Szacunki na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej (ZC KSMPS) Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, zawierającego informację o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i  | Destymulanta    | BDL, GUS.<br>Dane za rok 2010<br>Tendencja 2008-2010 |

|   |   |              |   |
|---|---|--------------|---|
|   | odbiorcach tej pomocy - gospodarstwach domowych i ich członkach.  |              |   |
| <b>Współczynnik skolaryzacji netto - gimnazja</b>   | Relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.  | Stymulanta   | BDL, GUS.<br>Dane za rok 2010<br>Tendencja 2003-2010  |
| <b>Udział bezrobotnych zarejestrowanych pozostawających bez pracy dłużej niż rok w ludności aktywnej zawodowo</b> | Osoby aktywne zawodowo to ogół osób w wieku 15 lat i więcej wyrażający chęć podjęcia pracy. Do aktywnych zawodowo zalicza się osoby pracujące, osoby pozostające w zatrudnieniu, ale pracy nie wykonujące oraz osoby bezrobotne poszukujące pracy i zainteresowane jej podjęciem. | Destymulanta | BDL, GUS.<br>Dane za rok 2010<br>Tendencja 2006-2010  |
| <b>Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców</b>                           | Obliczenia własne na podstawie danych o liczbie fundacji, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych oraz liczbie mieszkańców   | Stymulanta   | BDL, GUS.<br>Dane za rok 2010<br>Tendencja 2002-2010  |
| <b>Liczba przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1000 mieszkańców</b>        | Obliczenia własne na podstawie danych dotyczących liczby przestępstw i liczby mieszkańców.<br><br>W przypadku miast i powiatów: Częstochowa, Rybnik, Gliwice i Bielsko-Biała dane zostały przeliczone łącznie dla powiatów grodzkich i ziemskich oraz uśrednione.                 | Destymulanta | „Województwo śląskie. Podregiony, powiaty, gminy.” US, Katowice.<br><br>Dane za rok 2010<br>Tendencja 2009-2010 |
| <b>Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę</b>  | Wskaźnik dotyczy powierzchni wszystkich mieszkań nie tylko tych zamieszkałych.  | Stymulanta   | BDL, GUS.<br>Dane za rok 2010<br>Tendencja 2002-2010  |
| <b>Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych na 1 km<sup>2</sup></b>                      | Obliczenia własne na podstawie wskaźnika wielkości emisji zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych oraz powierzchni powiatów.   | Destymulanta | BDL, GUS.<br>Dane za rok 2010<br>Tendencja 2002-2010  |
| <b>Wskaźnik wyjazdów</b>  | Liczba wyjeżdżających z danej gminy do pracy do liczby wszystkich pracujących mieszkańców gminy (%), gdzie liczba wszystkich pracujących mieszkańców gminy to liczba powiązań wewnątrz gminy wraz i liczba mieszkańców wyjeżdżających na zewnątrz.                                | Destymulanta | Analizy własne na podstawie danych z Urzędu Skarbowego<br><br>Dane za rok 2010<br>Tendencja – brak danych       |

Źródło: opracowanie własne

Na tej podstawie wyznaczono obszary, które w pierwszej kolejności są predystynowane do wsparcia w ramach rewitalizacji społeczno-gospodarczej terenów miejskich. Uzyskane dane posłużyły do delimitacji obszaru. Wyniki przedstawiono poniżej.

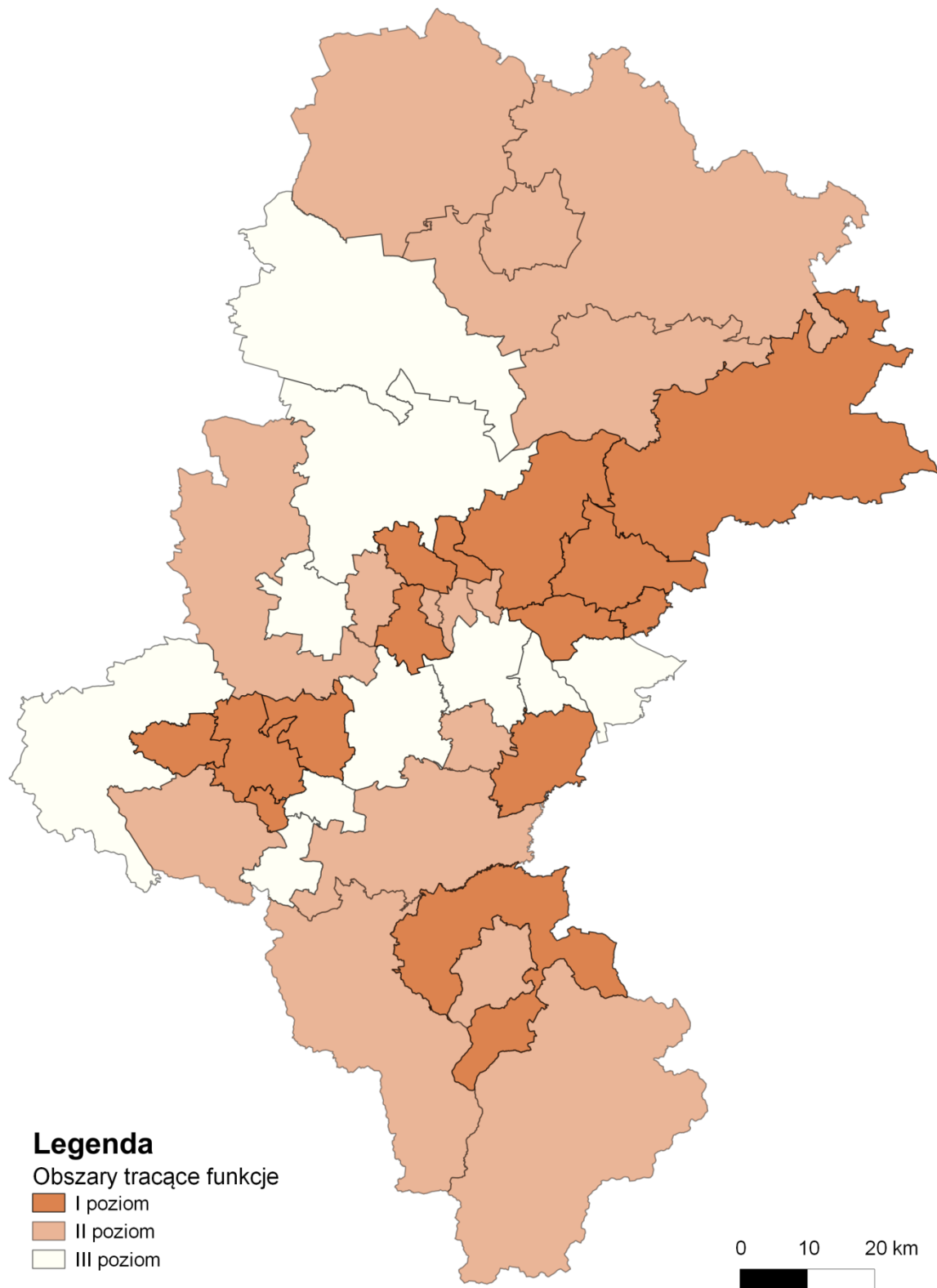
Tab. 5. Powiaty tracące swoje funkcje społeczno-gospodarcze w województwie śląskim.

|  | <b>I poziom</b>  |
|--|--|
| <b>Powiaty tracące swoje funkcje społeczno-gospodarcze</b> | zawierciański<br>Bytom<br>Piekary Śląskie<br>Będziński<br>rybnicki<br>bieruńsko-lędziński<br>bielski<br>Ruda Śląska<br>Rybnik<br>Dąbrowa Górnicza<br>Sosnowiec |

Źródło: opracowanie własne



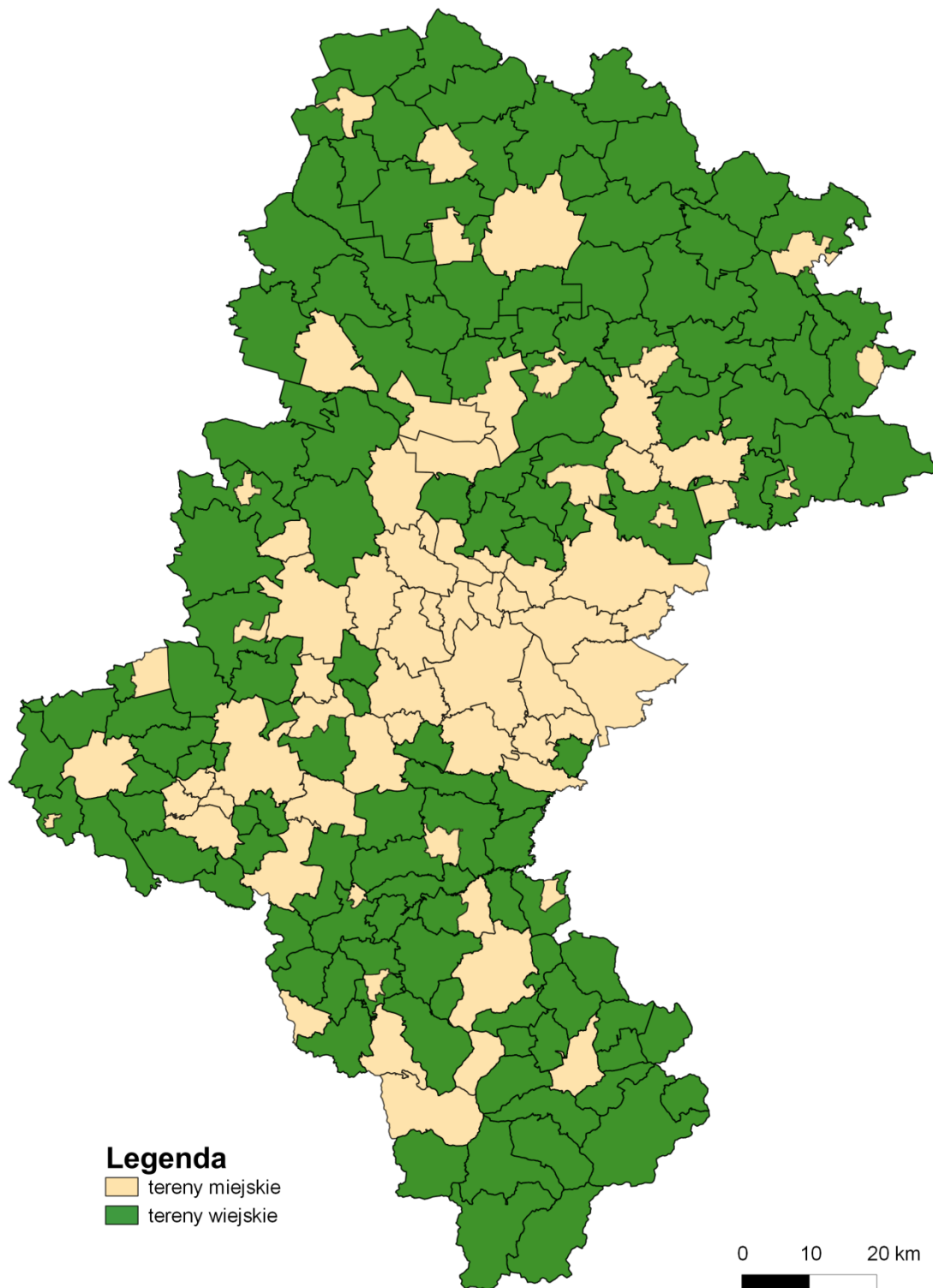
Mapa 8. Obszar problemowy: powiaty tracące swoje funkcje społeczno-gospodarcze w województwie śląskim.



Źródło: opracowanie własne

Na poziomie gmin analizie poddano wyłącznie gminy miejskie i miejsko-wiejskie. Poniżej na mapie zaprezentowano podział województwa na tereny miejskie i wiejskie.

Mapa 9. Tereny miejskie i wiejskie w województwie śląskim (podział administracyjny).



Źródło: opracowanie własne

Do analizy gmin tracących swoje funkcje wykorzystano wskaźniki, które zostały ujęte w tabeli poniżej.

Tab. 6. Lista wskaźników na poziomie gmin wyznaczonych do analizy gmin tracących swoje funkcje społeczno-gospodarcze.

| Wskaźnik   | Opis  | Charakter zmian | Źródło danych, rok analizy  |
|--|---|-----------------|---|
| <b>Przyrost rzeczywisty na 1000 ludności</b>   | Został obliczony jako stosunek sumy przyrostu naturalnego i salda migracji do liczby ludności.  | Stymulanta      | BDL, GUS<br>Obliczenia własne<br>Dane za rok 2010<br>Tendencja 2002-2010  |
| <b>Współczynnik skolaryzacji netto - gimnazja</b>  | Relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.  | Stymulanta      | BDL, GUS.<br>Dane za rok 2010<br>Tendencja 2003-2010  |
| <b>Zasięg ubóstwa ustawowego rejestrowanego</b>  | Zasięg ubóstwa, inaczej stopa ubóstwa to udział jednostek (osób lub gospodarstw domowych) dysponujących dochodem poniżej ustawowej linii ubóstwa identyfikowanej poprzez próg interwencji socjalnej w ustawie o pomocy społecznej do liczby jednostek w całej populacji.  | Destymulanta    | „Beneficjenci pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych w 2010 r.”<br>US, Kraków.<br>Dane za rok 2010<br>Tendencja – brak danych |
| <b>Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem</b> | Szacunki na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej (ZC KSMPS) Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, zawierającego informacje o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy - gospodarstwach domowych i ich członkach.  | Destymulanta    | BDL, GUS.<br>Dane za rok 2010<br>Tendencja 2008-2010  |
| <b>Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym</b>                              | Dane o bezrobotnych zarejestrowanych obejmują osoby, które zgodnie z Ustawą z dnia 16.X 1991r. o zatrudnieniu i bezrobociu pozostają bez pracy i nie uczą się w szkole, są zdolne do pracy oraz gotowe do podjęcia pracy.   | Destymulanta    | BDL, GUS.<br>Dane za rok 2010<br>Tendencja 2003-2010  |
| <b>Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców</b>   | Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. Dane dla miejscowości statystycznych z rejestru Regon podawane są wg: - adresu zamieszkania dla osób fizycznych z krajowym adresem zamieszkania, - adresu siedziby dla pozostałych jednostek tj. osób fizycznych z zagranicznym adresem zamieszkania, osób prawnych i jednostek organizacyjnych | Stymulanta      | BDL, GUS<br>Dane za rok 2010<br>Tendencja 2003-2010   |

|                          |   |             |   |
|--------------------------|---|-------------|---|
|                          | niemających osobowości prawnej oraz jednostek lokalnych.  |             |   |
| <b>Wskaźnik wyjazdów</b> | Liczba wyjeżdżających z danej gminy do pracy do liczby wszystkich pracujących mieszkańców gminy (%), gdzie liczba wszystkich pracujących mieszkańców gminy to liczba powiązań wewnątrz gminy wraz i liczba mieszkańców wyjeżdżających na zewnątrz | Destymulnta | Analizy własne na podstawie danych z Urzędu Skarbowego<br><br>Dane za rok 2010<br><br>Tendencja – brak danych |

Źródło: opracowanie własne

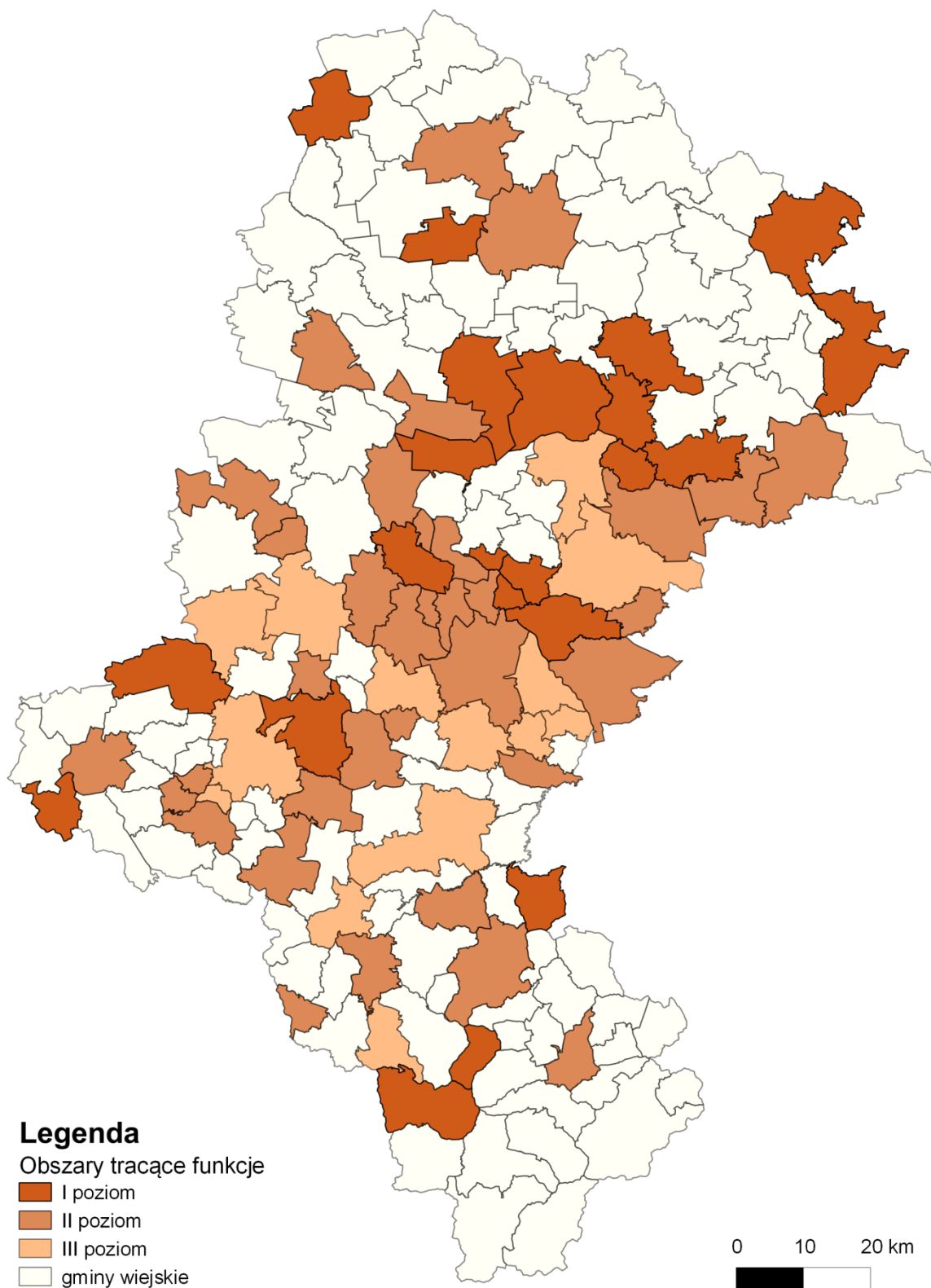
Na tej podstawie wyznaczono gminy, które w pierwszej kolejności są predystynowane do wsparcia w ramach rewitalizacji społeczno-gospodarczej terenów miejskich.

Tab. 7. Gminy tracące swoje funkcje społeczno-gospodarcze w województwie śląskim.

|  | I poziom  |
|--|---|
| <p><b>Gminy tracące swoje funkcje</b><br/><b>(gminy miejskie i miejsko-wiejskie)</b></p> | <p>Blachownia<br/>Krzepice<br/>Koniecpol<br/>Szczekociny<br/>Zarki<br/>Zawiercie<br/>Poręba<br/>Woźniki<br/>Koziegłowy<br/>Myszków<br/>Miasteczko Śląskie<br/>Bytom<br/>Wojkowice<br/>Czeladź<br/>Będzin<br/>Sosnowiec<br/>Krzanowice<br/>Wisła<br/>Szczyrk<br/>Kuźnia Raciborska<br/>Czerwionka-Leszczyny<br/>Wilamowice</p> |

Źródło: opracowanie własne

Mapa 10. Obszar problemowy: gminy tracące swoje funkcje społeczno-gospodarcze w województwie śląskim.



Źródło: opracowanie własne

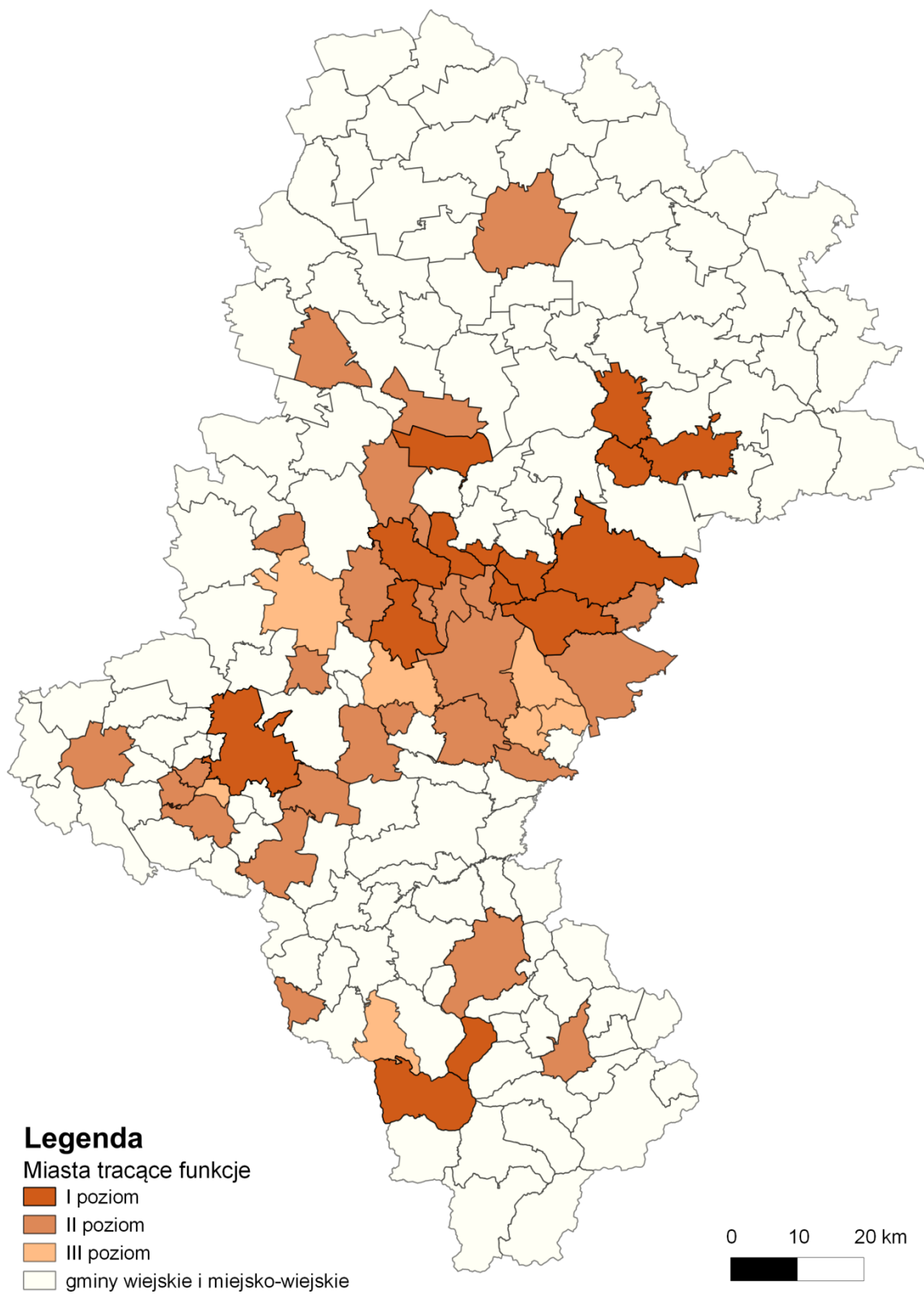
Ponadto wykonano kompilację wyników uzyskanych z analizy powiatów oraz gmin i wydzielono miasta tracące swoje funkcje społeczno-gospodarcze. Kompilacja polegała na zsumowaniu wyników dla gmin miejskich (w przypadku analizy gmin) oraz miast na prawach powiatu (w przypadku analizy powiatów). Wyniki zostały przedstawione poniżej.

Tab. 8. Miasta tracące swoje funkcje społeczno-gospodarcze w województwie śląskim.

|  | I poziom  |
|--|---|
| <b>Miasta tracące swoje funkcje</b><br><b>(gminy miejskie)</b> | Zawiercie<br>Poręba<br>Myszków<br>Miasteczko Śląskie<br>Bytom<br>Wojkowice<br>Czeladź<br>Będzin<br>Sosnowiec<br>Wisła<br>Ruda Śląska<br>Rybnik<br>Dąbrowa Górnicza<br>Piekary Śląskie |

Źródło: opracowanie własne

Mapa 11. Obszar problemowy: miasta tracące swoje funkcje społeczno-gospodarcze w województwie śląskim.



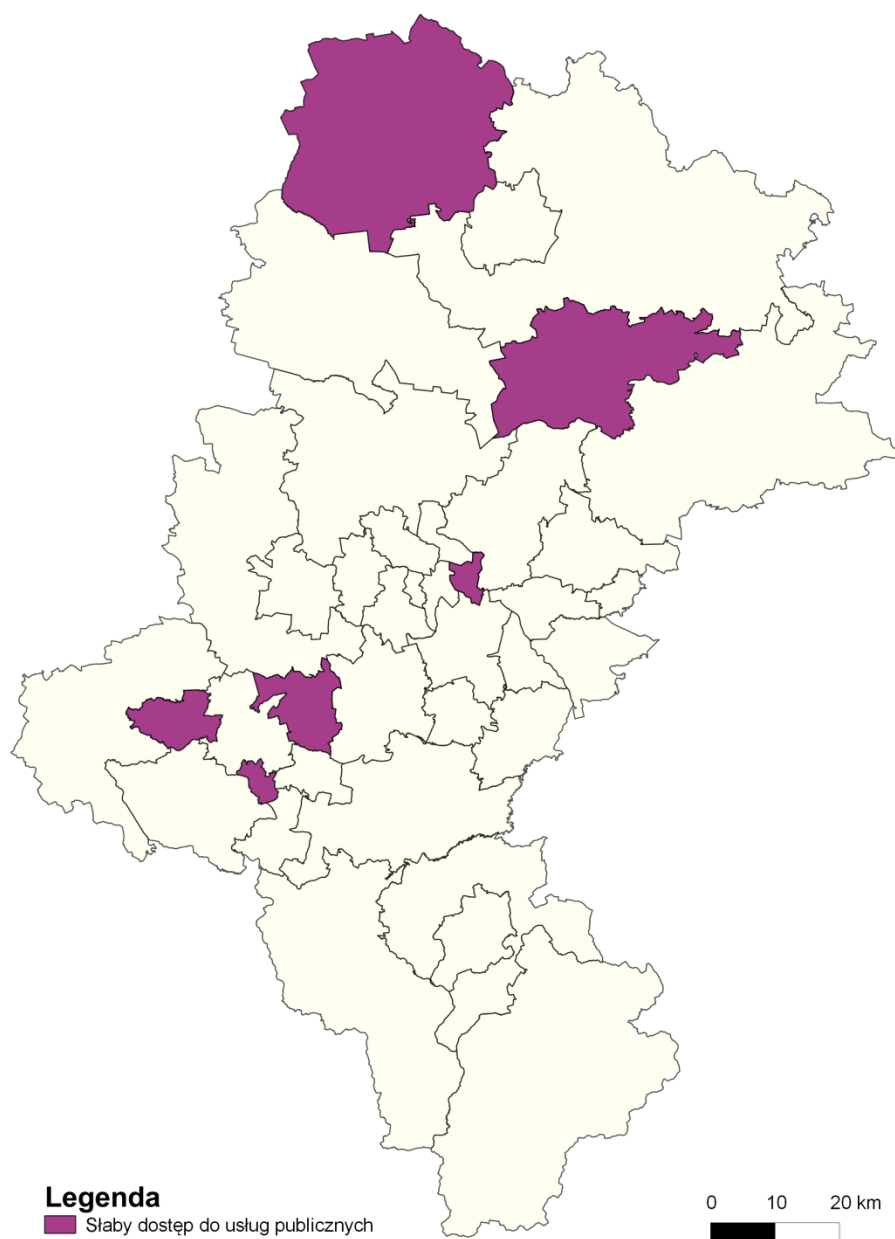
Źródło: opracowanie własne.



## D. Obszary problemowe w ujęciu tematycznym

Dostępność do usług publicznych w ramach Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego została wyznaczona na podstawie 9 wskaźników reprezentujących różne obszary tematyczne. Na tej podstawie zostały wydzielone obszary koncentracji działań na rzecz wyrównywania dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe. Obszary wyznaczone w ramach Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego zostały przedstawione na mapie poniżej.

Mapa 12. Obszar problemowy: obszar koncentracji wskaźników wskazujących powiaty o najgorszy dostęp do usług publicznych w województwie śląskim (zgodnie z KSRR).



Źródło: opracowanie własne na podstawie KSRR

W niniejszej analizie badanie przeprowadzono w obszarach tematycznych charakteryzujących: rynek pracy, ochronę zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, edukację gimnazjalną, wychowanie przedszkolne, kulturę lokalną, infrastrukturę środowiska i pomoc społeczną. W zależności od obszaru tematycznego analizie zostały poddane powiaty lub gminy. Dla każdego z obszarów zostały obliczone wskaźniki syntetyczne dla roku 2010 zgodnie z metodologią przedstawioną w punkcie A. niniejszego rozdziału.

Powiaty/gminy na podstawie obliczonych wskaźników podzielone zostały na trzy poziomy:

- I poziom – powiaty ułożone w ramach I kwartyła (o najniższych wartościach wskaźników);
- II poziom – powiaty ułożone w ramach II kwartyła;
- III poziom – powiaty ułożone w ramach III i IV kwartyła (o najwyższych wartościach wskaźników).

Na poziomie powiatów przeanalizowane zostały obszary: ochrona zdrowia, rynek pracy oraz bezpieczeństwo publiczne.

Tab. 9. Lista wskaźników na poziomie powiatów wyznaczonych do analizy obszarów problemowych.

| Obszar tematyczny               | Proponowane wskaźniki   |
|---------------------------------|---|
| <b>Rynek pracy</b>              | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (D)</li> <li>– Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż 1 rok (D)</li> <li>– Liczba wszystkich pracujących mieszkańców gminy do liczby wszystkich pracujących w gminie (miejsce pracy w gminie) (S)</li> </ul>                       |
| <b>Ochrona zdrowia</b>          | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Liczba lekarzy (bez dentystów) wg podstawowego miejsca pracy przypadająca na 10 tys. mieszkańców (S)</li> <li>– Liczba osób przypadających na 1 zakład opieki zdrowotnej (D)</li> <li>– Liczba łóżek w szpitalach (oddziałach) ogólnych na 10 tys. ludności (S)</li> <li>– Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych (D)</li> </ul> |
| <b>Bezpieczeństwo publiczne</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Przepięstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1000 ludności (D)</li> <li>– Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych w % (S)</li> </ul>  |

Źródło: opracowanie własne

Na podstawie analiz wyodrębniono najslabsze powiaty w poszczególnych obszarach tematycznych. Wyniki zostały przedstawione w tabeli oraz na mapach poniżej. Im niższa wartość wskaźnika tym dany powiat jest słabszy w danym obszarze.

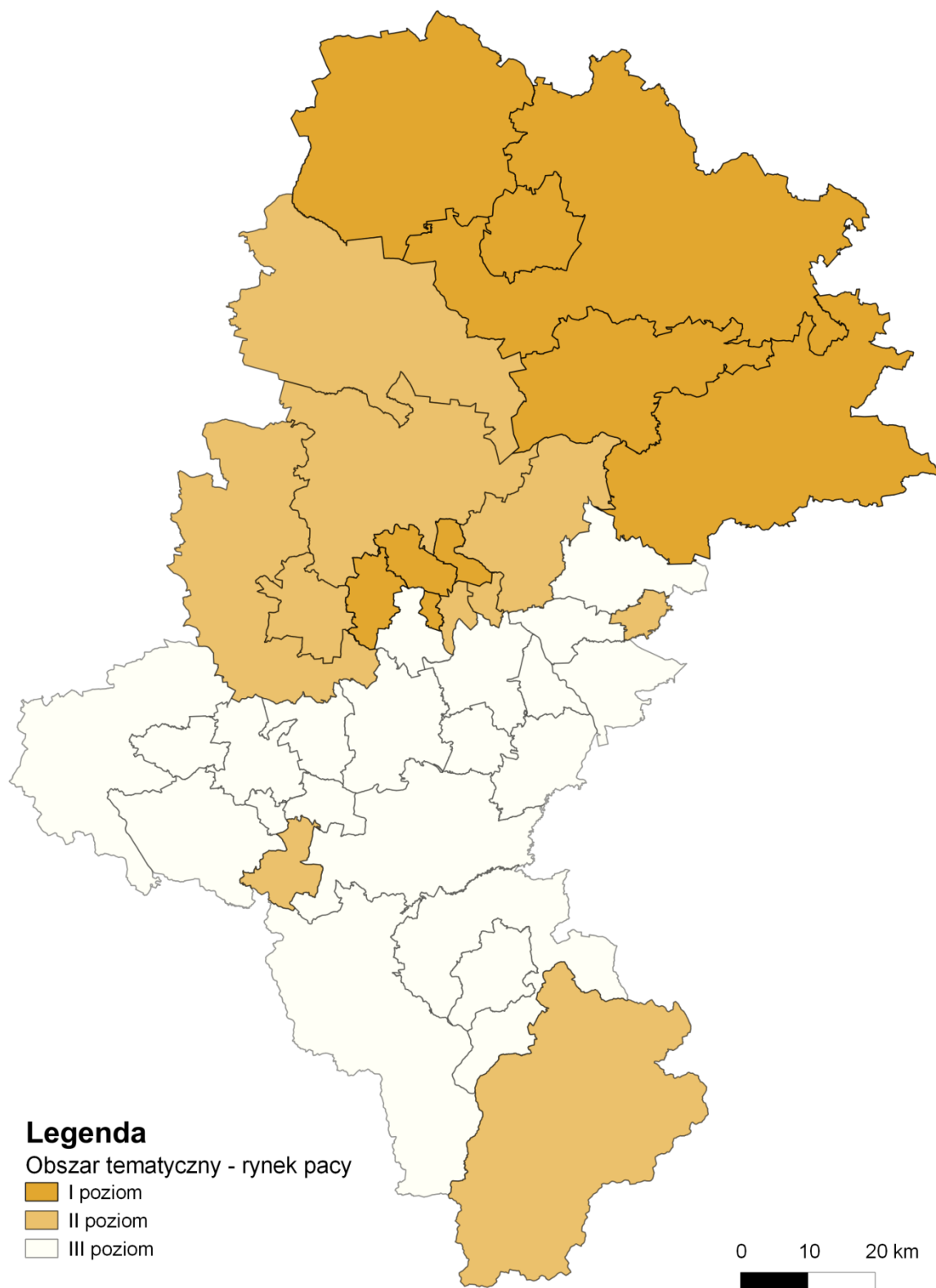
Tab. 10. Powiaty o najniższych wskaźnikach w danych obszarach tematycznych w województwie śląskim w 2010 r.<sup>11</sup>

| Obszar tematyczny               | I poziom   |
|---------------------------------|--|
| <b>Rynek pracy</b>              | myszkowski<br>zawierciański<br>kłobucki<br>Bytom<br>Piekary Śląskie<br>Świętochłowice<br>Zabrze<br>Częstochowa<br>częstochowski                |
| <b>Ochrona zdrowia</b>          | Świętochłowice<br>Ruda Śląska<br>Mikołowski<br>rybnicki<br>częstochowski<br>będziński<br>raciborski<br>Żory<br>bieruńsko-łódziński<br>żywiecki |
| <b>Bezpieczeństwo publiczne</b> | Chorzów<br>Katowice<br>gliwicki<br>Gliwice<br>Zabrze<br>Ruda Śląska<br>Świętochłowice<br>Sosnowiec<br>Dąbrowa Górnicza                         |

Źródło: opracowanie własne

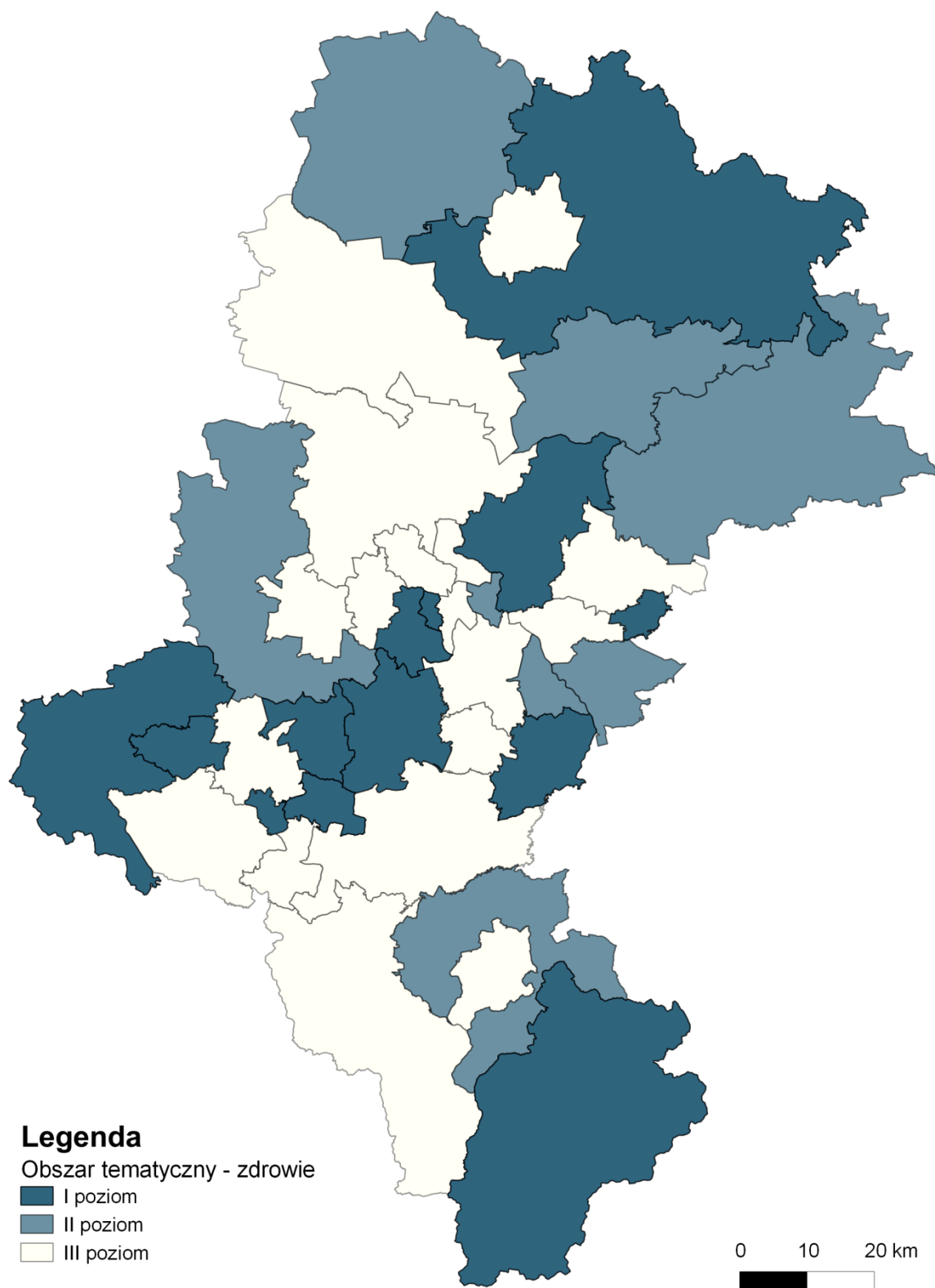
<sup>11</sup> Katalog obszarów ujęty jako suma wyników obu analizowanych metod

Mapa 13. Obszar problemowy: rynek pracy w powiatach województwa śląskiego w 2010 r.



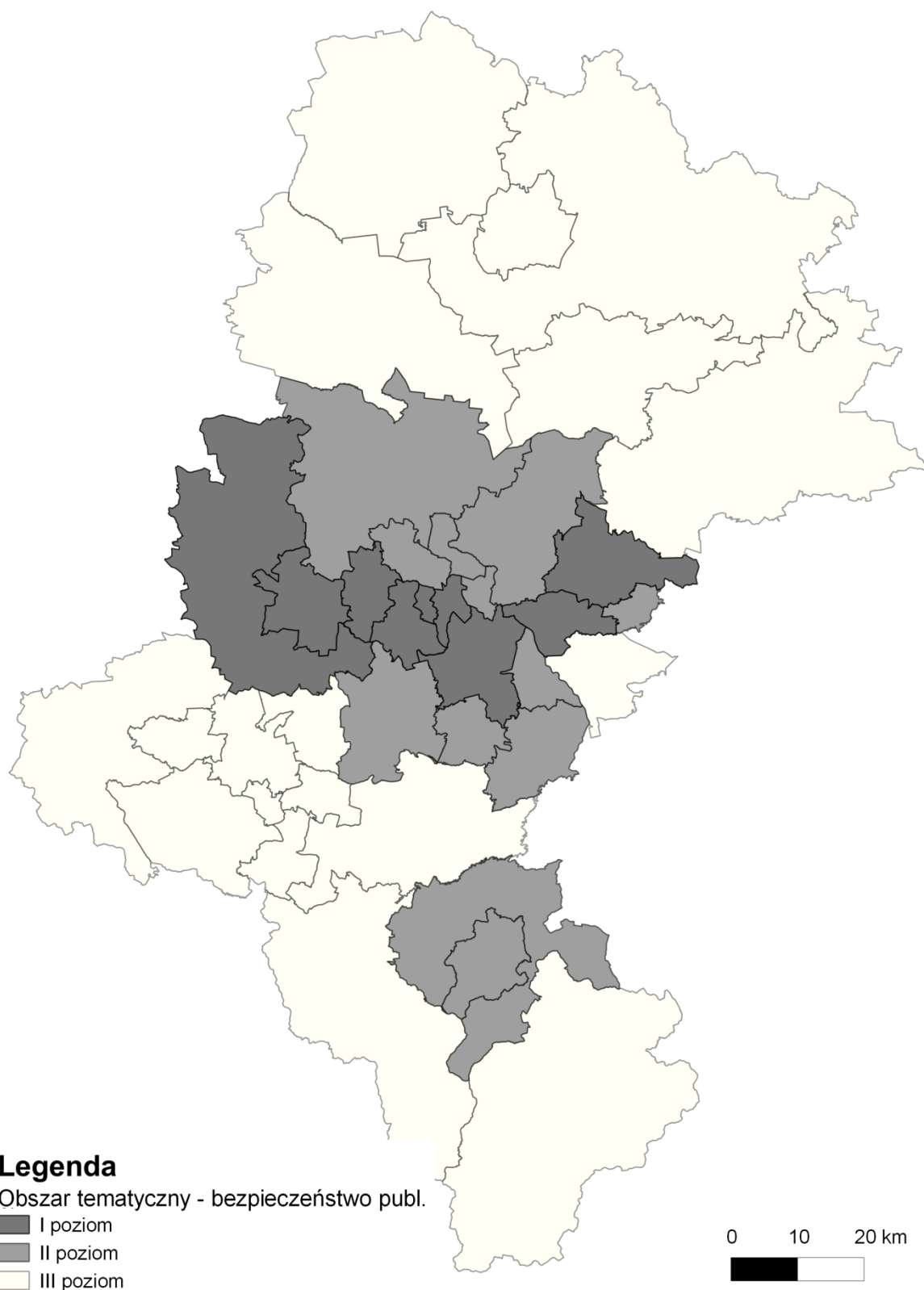
Źródło: opracowanie własne

Mapa 14. Obszar problemowy: ochrona zdrowia w powiatach województwa śląskiego w 2010 r.



Źródło: opracowanie własne

Mapa 15. Obszar problemowy: bezpieczeństwo publiczne w powiatach województwa śląskiego w 2010 r.



Źródło: opracowanie własne

Na poziomie gmin przeanalizowane zostały obszary tematyczne: edukacja gimnazjalna, wychowanie przedszkolne, środowisko, kultura lokalna, pomoc społeczna. Wskaźniki zostały zestawione w tabeli poniżej.

Tab. 11. Lista wskaźników na poziomie gmin wyznaczonych do analizy obszarów problemowych.

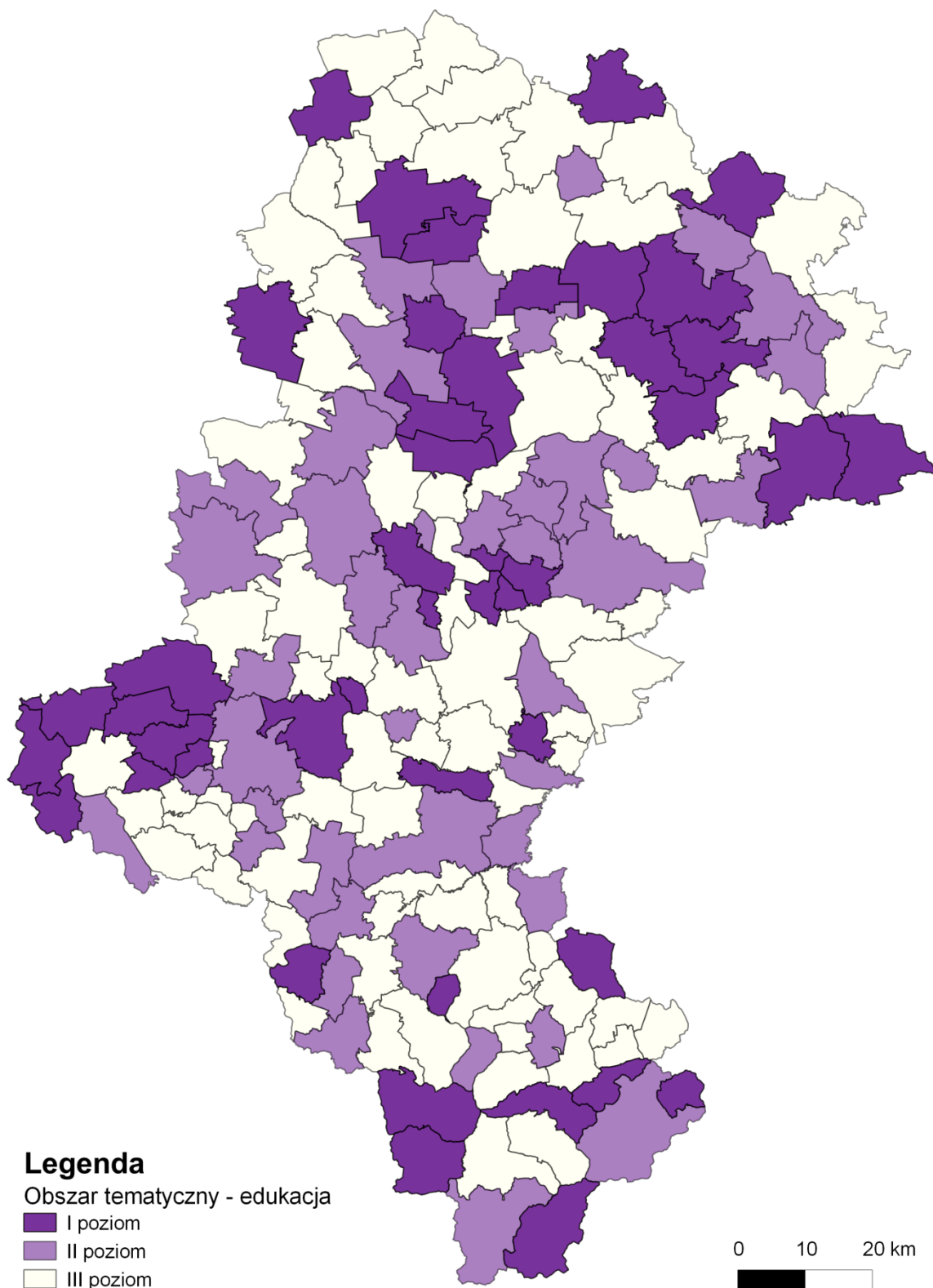
| <b>Obszar tematyczny</b>                 | <b>Proponowane wskaźniki</b>   |
|--|--|
| <b>Edukacja gimnazjalna</b>              | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Współczynnik skolaryzacji netto – gimnazja (S)</li> <li>– Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów (gimnazja bez szkół specjalnych) (D)</li> <li>– Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej (S)</li> </ul>  |
| <b>Wychowanie przedszkolne</b>           | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (3-5 lat) (S)</li> <li>– Liczba przedszkoli na 10 tys. ludności (S)</li> </ul>  |
| <b>Infrastruktura ochrony środowiska</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Długość sieci wodociągowej na 100 km<sup>2</sup> (S)</li> <li>– Długość sieci kanalizacyjnej na 100 km<sup>2</sup> (S)</li> <li>– Odsetek osób korzystających z kanalizacji (S)</li> <li>– Odsetek osób korzystających z wodociągów (S)</li> <li>– Udział budynków mieszkalnych objętych zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych do budynków mieszkalnych ogółem (%) (S)</li> </ul> |
| <b>Kultura</b>                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Liczba domów, ośrodków kultury, świetlic i klubów na 10 tys. mieszkańców (S)</li> <li>– Odsetek osób uczestniczących w imprezach w domach, ośrodkach kultury, świetlicach, klubach (S)<sup>12</sup></li> <li>– Liczba mieszkańców na 1 placówkę biblioteczną (D)</li> <li>– Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności (S)</li> </ul>  |
| <b>Pomoc społeczna</b>                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem (D)</li> <li>– Wskaźnik ubóstwa rejestrowanego (D)</li> </ul>   |

Źródło: opracowanie własne

Wyniki poszczególnych metod oraz suma wyników zostały przedstawione na mapach poniżej.

<sup>12</sup> Dane dla niektórych gmin „0”

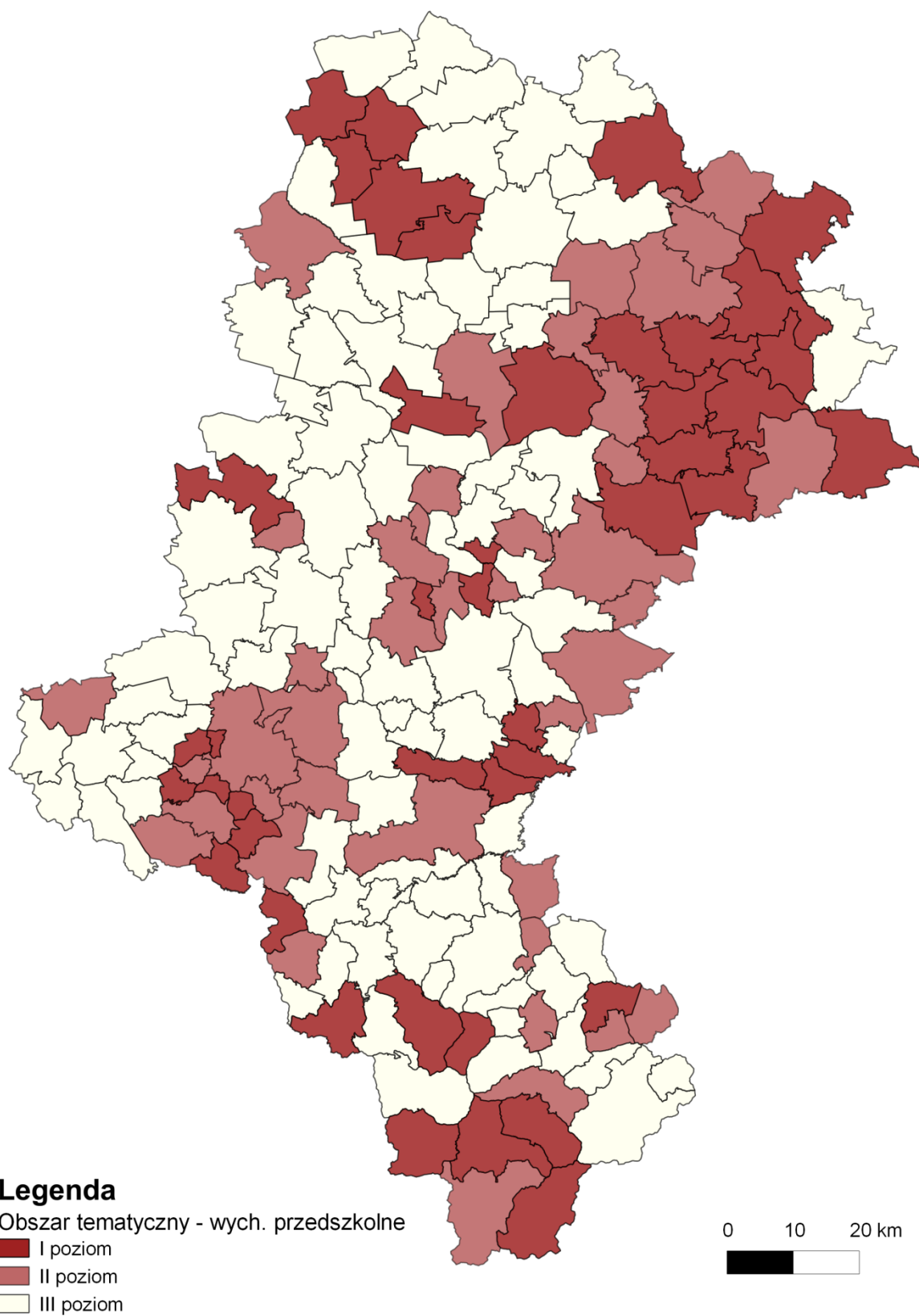
Mapa 16. Obszar problemowy: edukacja gimnazjalna w gminach województwa śląskiego w 2010 r.



Źródło: opracowanie własne

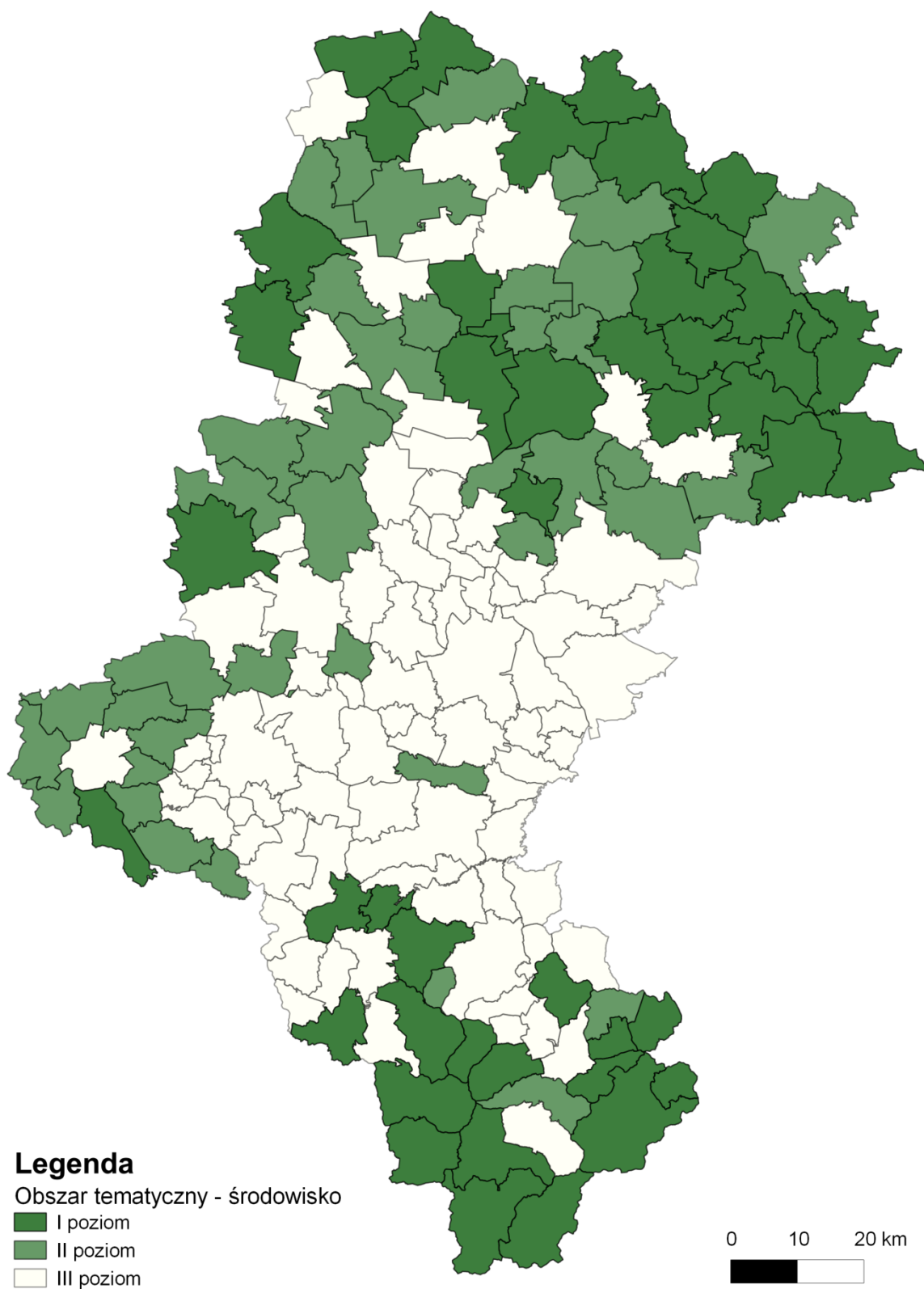


Mapa 17. Obszar problemów: wychowanie przedszkolne w gminach województwa śląskiego w 2010 r.



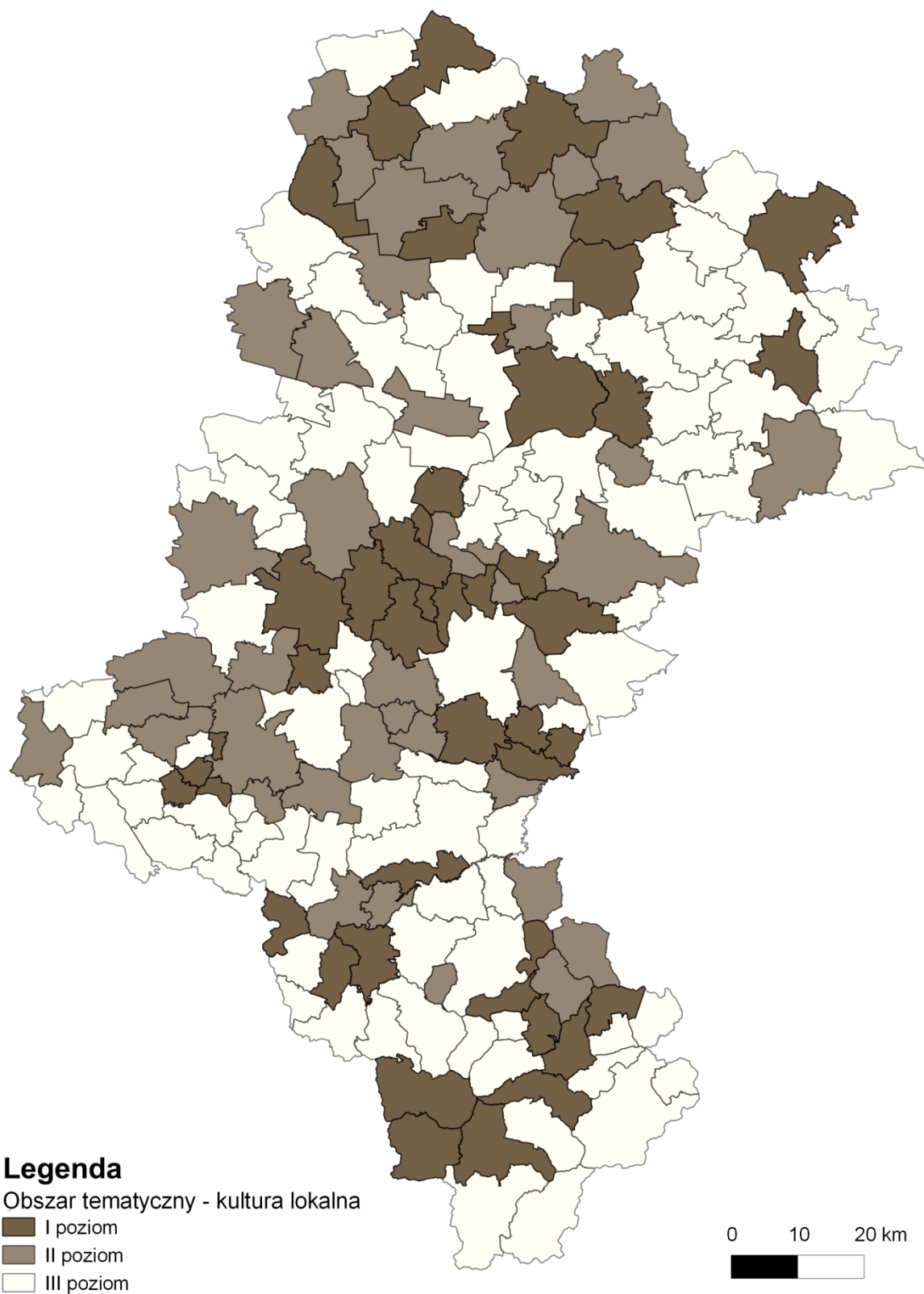
Źródło: opracowanie własne

Mapa 18. Obszar problemowy: infrastruktura ochrony środowiska w gminach województwa śląskiego w 2010 r.



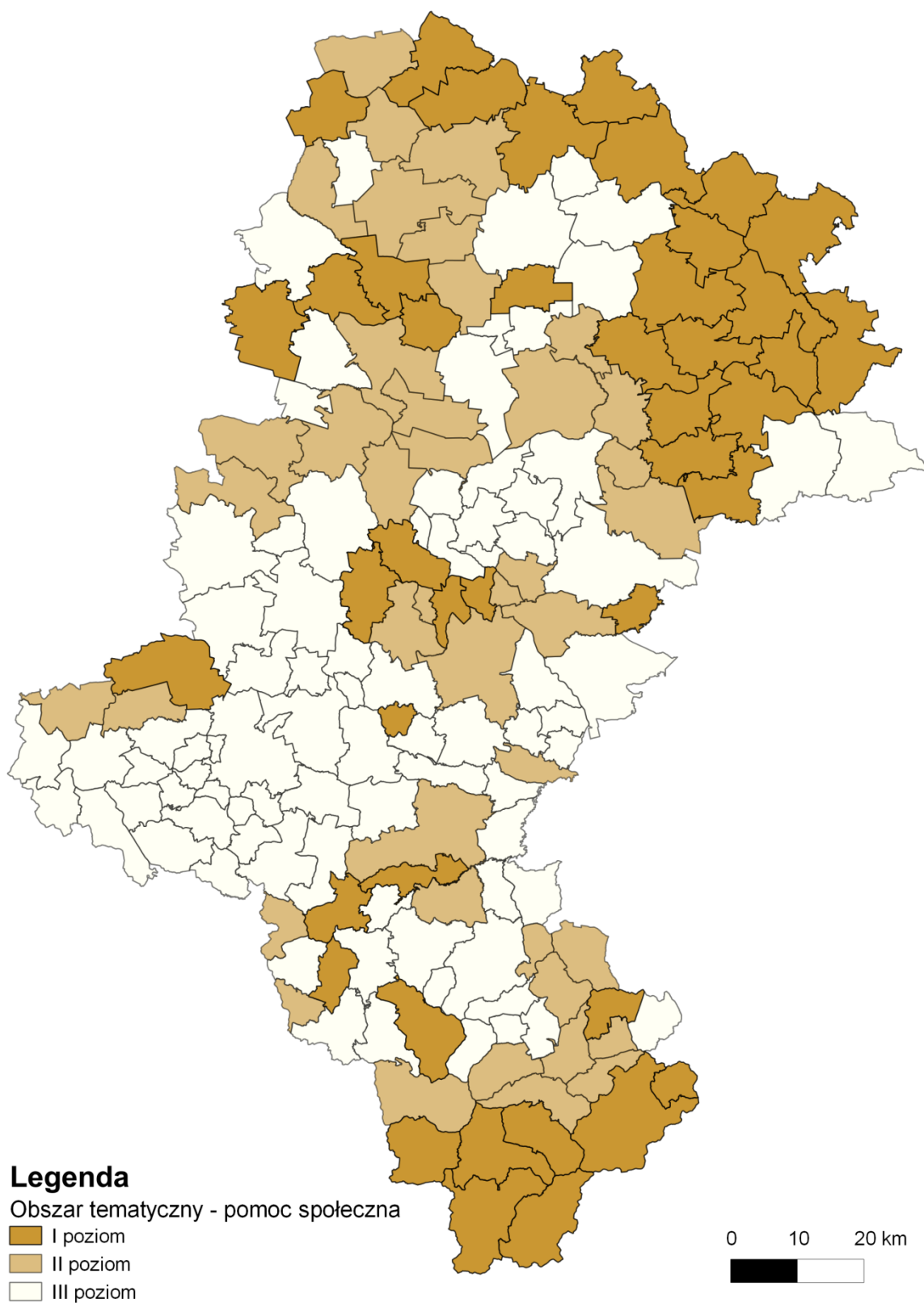
Źródło: opracowanie własne

Mapa 19. Obszar problemowy: kultura lokalna w gminach województwa śląskiego w 2010 r.



Źródło: opracowanie własne

Mapa 20. Obszar problemowy: pomoc społeczna w gminach województwa śląskiego w 2010 r.



Źródło: opracowanie własne

## E. Obszary skrajnie peryferyjne

Obszary skrajnie peryferyjne zostały wyznaczone na podstawie analizy dostępności transportowej, która opracowana została w oparciu o dostępność czasową do centrum ośrodka wojewódzkiego i ośrodków subregionalnych. Polegała ona na wyznaczeniu stref o jednakowym czasie dojazdu drogami publicznymi, przy czym przyjęto arbitralnie prędkość przejazdu 69 km/h (program nie pozwalał na zaokrąglenie do prędkości 70 km/h)<sup>13</sup>.

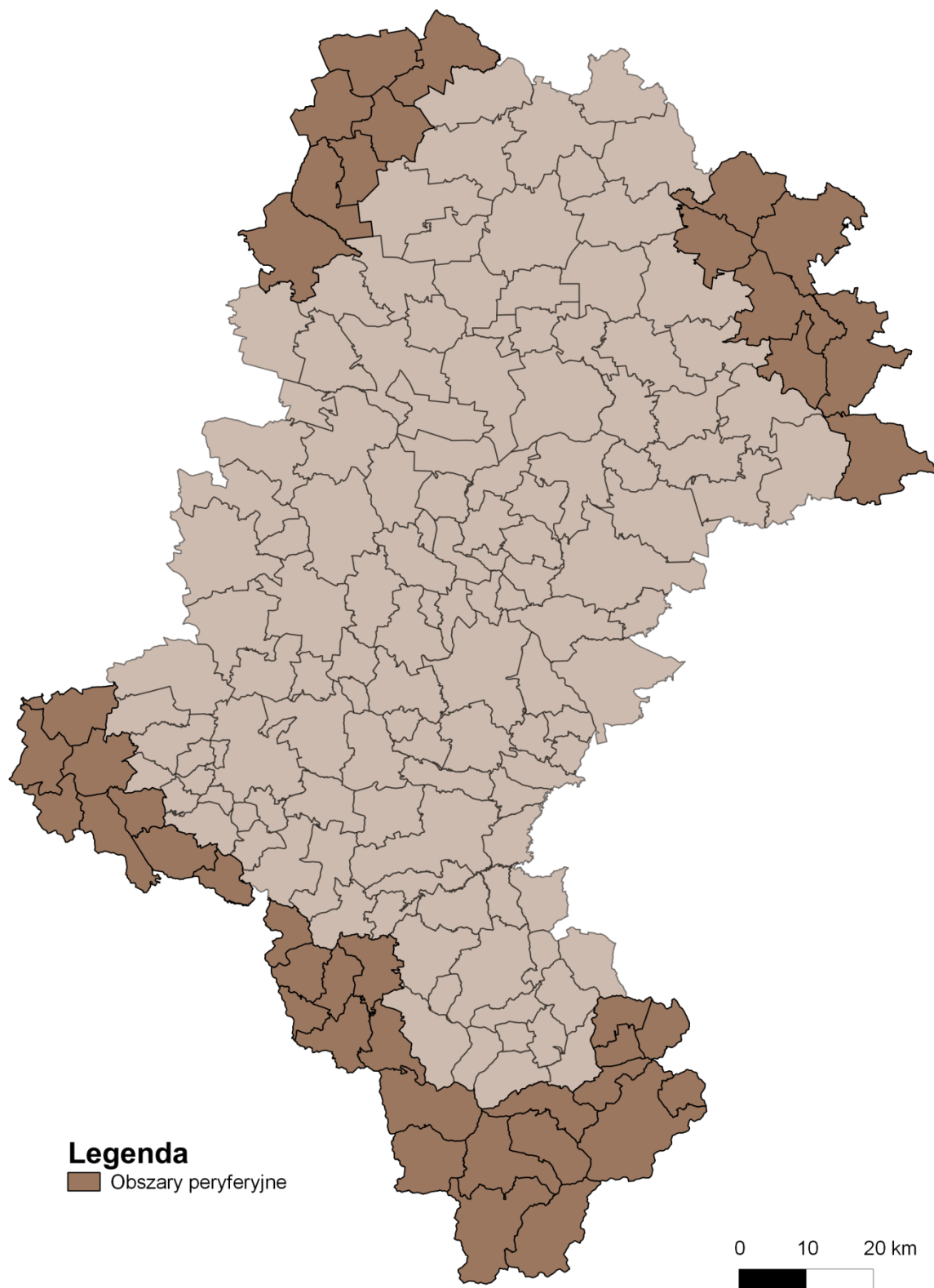
Uzyskany zasięg stref nałożono na mapę z podziałem administracyjnym. Gmina została przyporządkowana do danej strefy, jeżeli przedmiotowa strefa obejmuje centrum administracyjne gminy, za które arbitralnie uznano główną siedzibę władz samorządowych.

W ramach tego obszaru problemowego wyodrębniono gminy położone w czasie dojazdu powyżej 60 minut od centrum stolicy województwa (Katowic) oraz powyżej 20 minut od centrum subregionów (Rybnika, Bielska-Białej i Częstochowy).

---

<sup>13</sup> Zgodnie z informacjami zawartymi na stronie internetowej Krajowej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego w Polsce, średnia prędkość pojazdów w miastach wynosi około 65 km/h, a na odcinkach dróg przechodzących przez niewielkie miejscowości około 76 km/h. W związku z tym (po wykonaniu analizy porównawczej dla różnych średnich prędkości) przyjęto średnią prędkość ruchu drogowego na poziomie 69 km/h (zaokrąglenie do prędkości 70 km/h nie było możliwe ze względu na możliwości programu).

Mapa 21. Obszar problemowy: obszary skrajnie peryferyjne w województwie śląskim według gmin.

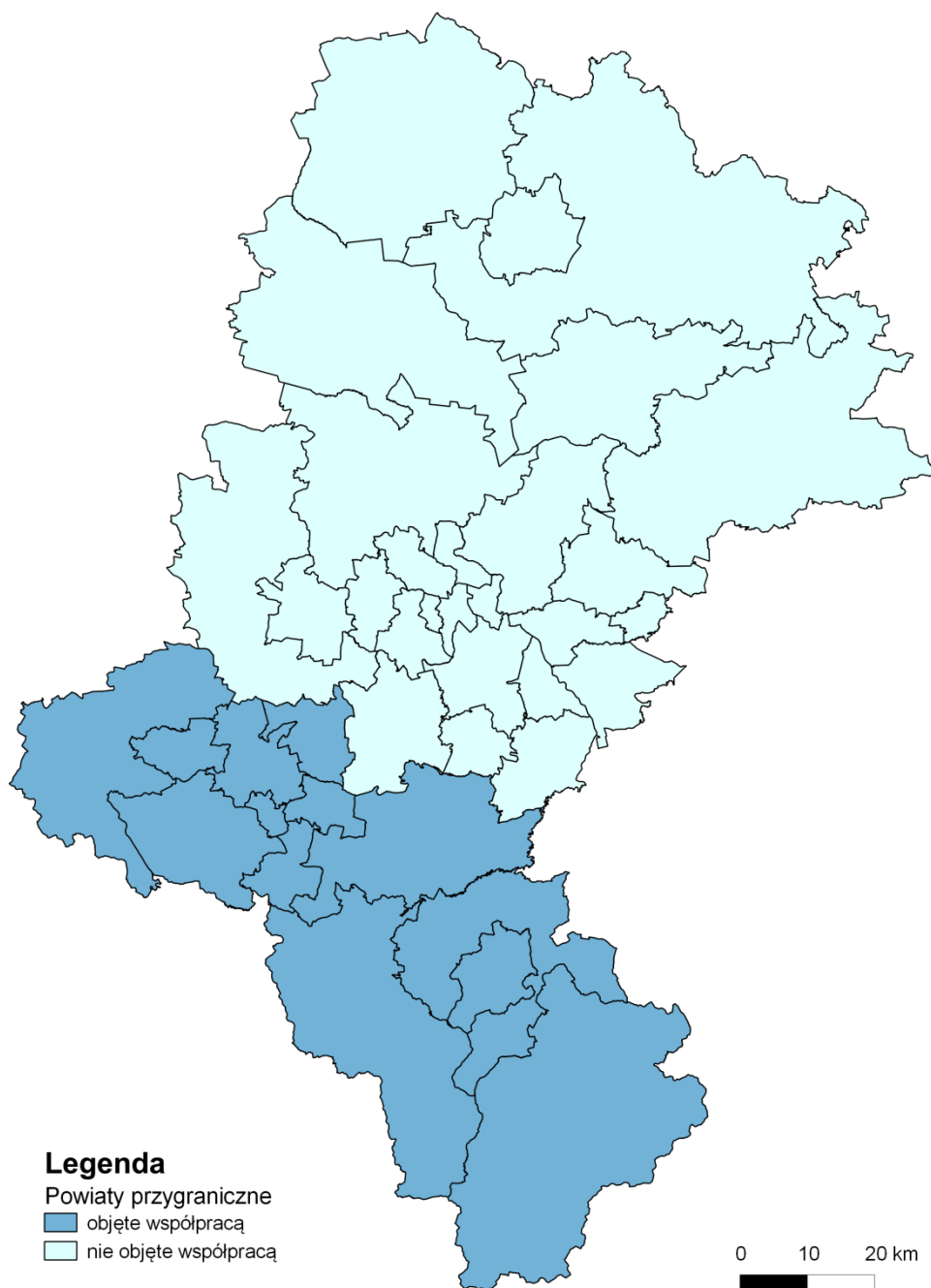


Źródło: opracowanie własne

## F. Tereny przygraniczne

Jako tereny przygraniczne zostały uznane obszary objęte interwencją w ramach Europejskiej Współpracy Transgranicznej. W województwie śląskim należą do nich powiaty położone w ramach subregionu południowego (cieszyński, bielski, żywiecki, m. Bielsko-Biała), subregionu zachodniego (raciborski, wodzisławski, rybnicki, m. Rybnik, m. Żory, m. Jastrzębie Zdrój) oraz powiat pszczyński.

Mapa 22. Obszar problemowy: tereny przygraniczne w województwie śląskim według powiatów.



Źródło: opracowanie własne

## Spis map

|   |    |
|---|----|
| Mapa 1. Ośrodek wojewódzki i ośrodki subregionalne w województwie śląskim (stan obecny).....  | 6  |
| Mapa 2. Granice aglomeracji w województwie śląskim (stan docelowy w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa).....  | 7  |
| Mapa 3. Lokalne centra rozwoju wyznaczone na podstawie dojazdów do szkół ponadgimnazjalnych w województwie śląskim w roku szkolnym 2011/2012 r. ....  | 9  |
| Mapa 4. Lokalne centra rozwoju wyznaczone na podstawie powiązań gospodarczo-przestrzennych w województwie śląskim w 2010 r. ....  | 10 |
| Mapa 5. Lokalne centra rozwoju wyznaczone na podstawie dojazdów do szkół ponadgimnazjalnych oraz powiązań gospodarczo-przestrzennych w województwie śląskim.....                                    | 11 |
| Mapa 6. Obszar problemowy: powiaty o niskim poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego w województwie śląskim. ....   | 18 |
| Mapa 7. Obszar problemowy: obszary strategicznej interwencji na rzecz restrukturyzacji i rewitalizacji miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze w województwie śląskim (zgodnie z KSRR).. .... | 19 |
| Mapa 8. Obszar problemowy: powiaty tracące swoje funkcje społeczno-gospodarcze w województwie śląskim. ....   | 24 |
| Mapa 9. Tereny miejskie i wiejskie w województwie śląskim (podział administracyjny).....  | 25 |
| Mapa 10. Obszar problemowy: gminy tracące swoje funkcje społeczno-gospodarcze w województwie śląskim. ....  | 29 |
| Mapa 11. Obszar problemowy: miasta tracące swoje funkcje społeczno-gospodarcze w województwie śląskim. ....   | 31 |
| Mapa 12. Obszar problemowy: obszar koncentracji wskaźników wskazujących powiaty o najgorszy dostęp do usług publicznych w województwie śląskim (zgodnie z KSRR)..                                   | 32 |
| Mapa 13. Obszar problemowy: rynek pracy w powiatach województwa śląskiego w 2010 r.   | 35 |
| Mapa 14. Obszar problemowy: ochrona zdrowia w powiatach województwa śląskiego w 2010 r.....   | 36 |
| Mapa 15. Obszar problemowy: bezpieczeństwo publiczne w powiatach województwa śląskiego w 2010 r.....  | 37 |
| Mapa 16. Obszar problemowy: edukacja gimnazjalna w gminach województwa śląskiego w 2010 r.....  | 39 |

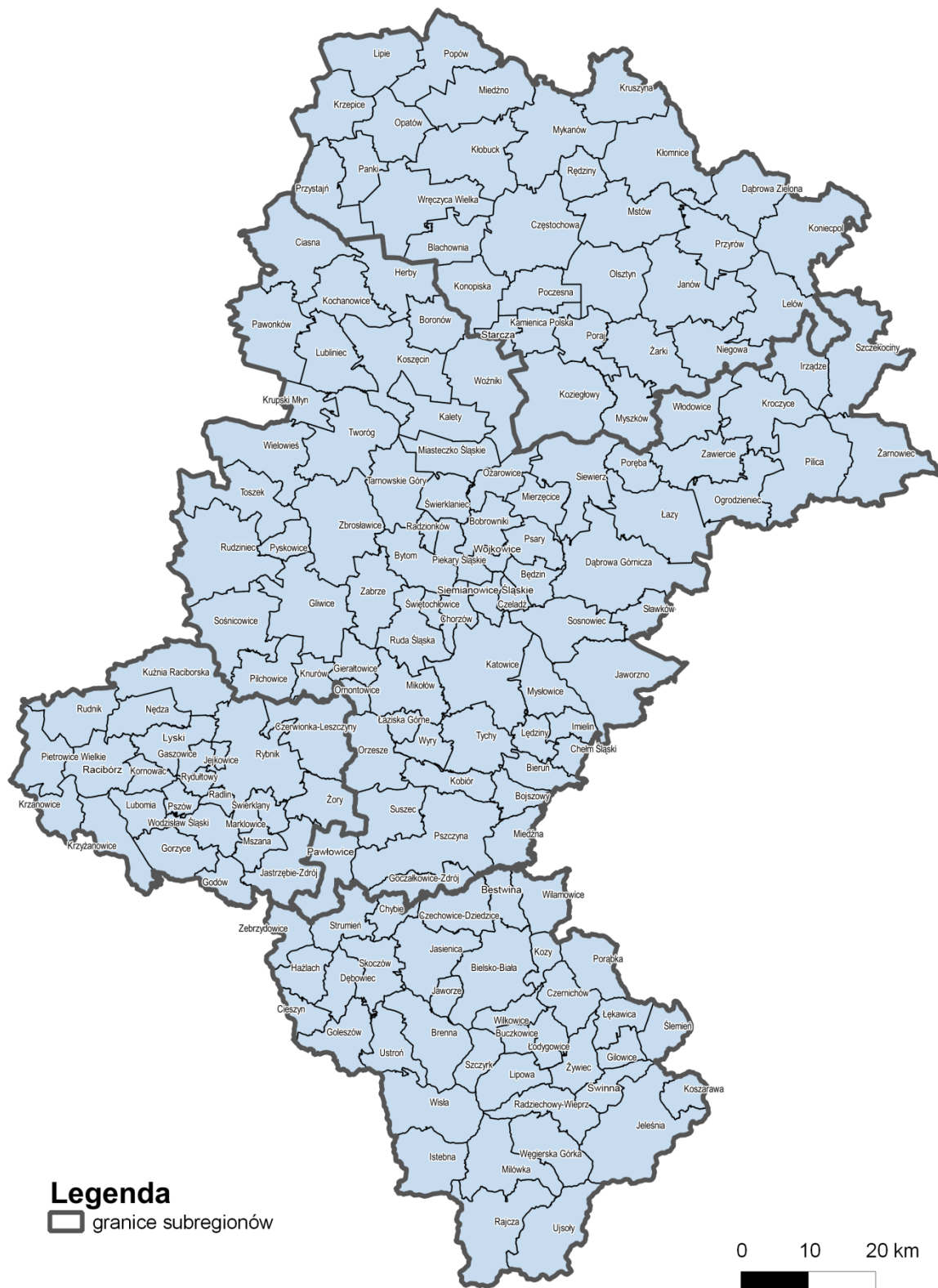


|   |    |
|---|----|
| Mapa 17. Obszar problemów: wychowanie przedszkolne w gminach województwa śląskiego w 2010 r.....            | 40 |
| Mapa 18. Obszar problemowy: infrastruktura ochrony środowiska w gminach województwa śląskiego w 2010 r..... | 41 |
| Mapa 19. Obszar problemowy: kultura lokalna w gminach województwa śląskiego w 2010 r. ....                  | 42 |
| Mapa 20. Obszar problemowy: pomoc społeczna w gminach województwa śląskiego w 2010 r.....                   | 43 |
| Mapa 21. Obszar problemowy: obszary skrajnie peryferyjne w województwie śląskim według gmin.....            | 45 |
| Mapa 22. Obszar problemowy: tereny przygraniczne w województwie śląskim według powiatów.....                | 46 |

## Spis tabel

|  |    |
|--|----|
| Tab. 1. Lokalne centra rozwoju w powiatach ziemskich województwa śląskiego.....  | 8  |
| Tab. 2. Analiza PKB w podregionach województwa śląskiego w latach 2007-2009.....   | 15 |
| Tab. 3. Powiaty o niskim poziomie rozwoju i powolnym tempie wzrostu w województwie śląskim.....                                  | 17 |
| Tab. 4. Lista wskaźników na poziomie powiatów przyjętych do analizy powiatów tracących swoje funkcje społeczno-gospodarcze. .... | 21 |
| Tab. 5. Powiaty tracące swoje funkcje społeczno-gospodarcze w województwie śląskim. ....   | 23 |
| Tab. 6. Lista wskaźników na poziomie gmin wyznaczonych do analizy gmin tracących swoje funkcje społeczno-gospodarcze.....        | 26 |
| Tab. 7. Gminy tracące swoje funkcje społeczno-gospodarcze w województwie śląskim. ....   | 28 |
| Tab. 8. Miasta tracące swoje funkcje społeczno-gospodarcze w województwie śląskim. ....  | 30 |
| Tab. 9. Lista wskaźników na poziomie powiatów wyznaczonych do analizy obszarów problemowych.....                                 | 33 |
| Tab. 10. Powiaty o najniższych wskaźnikach w danych obszarach tematycznych w województwie śląskim w 2010 r. ....                 | 34 |
| Tab. 11. Lista wskaźników na poziomie gmin wyznaczonych do analizy obszarów problemowych.....                                    | 38 |

# Załącznik I. Gminy w województwie śląskim (podział administracyjny)



## Załącznik II. Powiaty w województwie śląskim (podział administracyjny)



### Załącznik III. Podregiony w województwie śląskim (podział zgodny z metodologią GUS - NTS3)

